

VIII. évfolyam, 4. szám, 2015

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

Pénzügyi Hírlevél
VIII. évfolyam, 4. szám, 2015

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő
Lámfalusi Ibolya

Szerzők
Keményné Horváth Zsuzsanna
horvath.zsuzsanna@aki.gov.hu

Domán Csaba
doman.csaba@aki.gov.hu

Illés Ivett
illes.ivett@aki.gov.hu

Péter Krisztina
peter.krisztina@aki.gov.hu

Kiadó
Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944
Telefon: (+36 1) 476-6093
Fax: (+36 1) 217-0984
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu
https://pair.aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:
Mihók Zsolt
Telefon: (+36 1) 476-3064

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Területalapú támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok	6
Piaci és egyéb támogatások	9
Nemzeti támogatások.....	10
Kiegészítő táblák.....	12
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei	13
Állattenyésztési támogatások.....	13
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	15
A kertészeti ágazat támogatása.....	15
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	16
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása	17
Az egyéni vállalkozások hitelállománya	17
A társas vállalkozások hitelállománya.....	20
Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban	24
MFB-hitelprogramok.....	25
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	27
Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok.....	28
Növekedési Hitelprogram (NHP)	30
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.....	33
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása.....	36
EU-referenciakamatláb	36
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	38
Ágazati csódráták	41
Kiegészítő táblák.....	42

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra a 2015. évi költségvetési törvényben meghatározott 791,8 milliárd forint 54,1 százaléka, 428,6 milliárd forint kifizetése valósult meg szeptember végéig (1. táblázat).

Ennek több mint felét, 214,9 milliárd forintot, a SAPS és a hozzá kapcsolódó elkülönített és különleges támogatások tették ki.

Az agrár- vidékfejlesztési támogatások keretében kifizetett összeg 32,2 százaléka vidékfejlesztési célkitűzések megvalósítását és a Halászati Operatív Program intézkedéseit szolgálta, melyen belül a Darányi Ignác Program I. tengelye „A mezőgazdaság és az erdészeti

ágazat versenyképességének javítása” a kiemelkedő. További 13,3 százalék nemzeti támogatások, 4,3 százalék pedig piaci és egyéb támogatások formájában jutott el a kedvezményezettekhez.

A hazai költségvetésből finanszírozott nemzeti támogatási jogcímekre összességében 57,2 milliárd forint kifizetés valósult meg, azaz a keretösszeg 63,5 százalékát használták fel 2015. szeptember 30-ig.

Piaci és egyéb támogatásokra szintén az előirányzott összeg több mint felét, 18,5 milliárd forintot fizettek ki a vizsgált időszakban.

1. táblázat: **Agrár- és vidékfejlesztési támogatások teljesülése, 2015**

millió HUF

Jogcím	Eredeti előirányzat	I-III. negyedévi kifizetés	Előirányzat felhasználása (százalék)
I. SAPS és a hozzá kapcsolódó elkülönített és különleges támogatások	364 280	214 891	59,0
II. Vidékfejlesztési támogatások és HOP	302 469	138 038	45,6
Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program (korábban Új Magyarország Vidékfejlesztési Program)	239 132	136 649	57,1
<i>I. tengely: A mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességének javítása</i>	121 875	63 669	52,2
<i>II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése</i>	38 322	26 715	69,7
<i>III. tengely: Az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése</i>	45 501	24 983	54,9
<i>IV. tengely: Leader intézkedések</i>	25 129	17 385	69,2
<i>Technikai segítségnyújtás</i>	8 305	3 897	46,9
Halászati Operatív Program	3 267	1 389	42,5
Új Vidékfejlesztési Program	59 284	0	0,0
Új HOP	786	0	0,0
III. Piaci és egyéb támogatások	35 036	18 500	52,8
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	9 758	8 434	86,4
Agrárpiaci támogatások	25 278	10 066	39,8
Belpiaci intézkedések	25 278	10 245	40,5
<i>ebből: Borászati ágazat támogatása</i>		4 150	
Külpiaci intézkedések	0	0	
Intervenciók költségei	0	-180	
IV. Nemzeti támogatások	90 021	57 164	63,5
Agrártámogatások mindösszesen	791 805	428 593	54,1

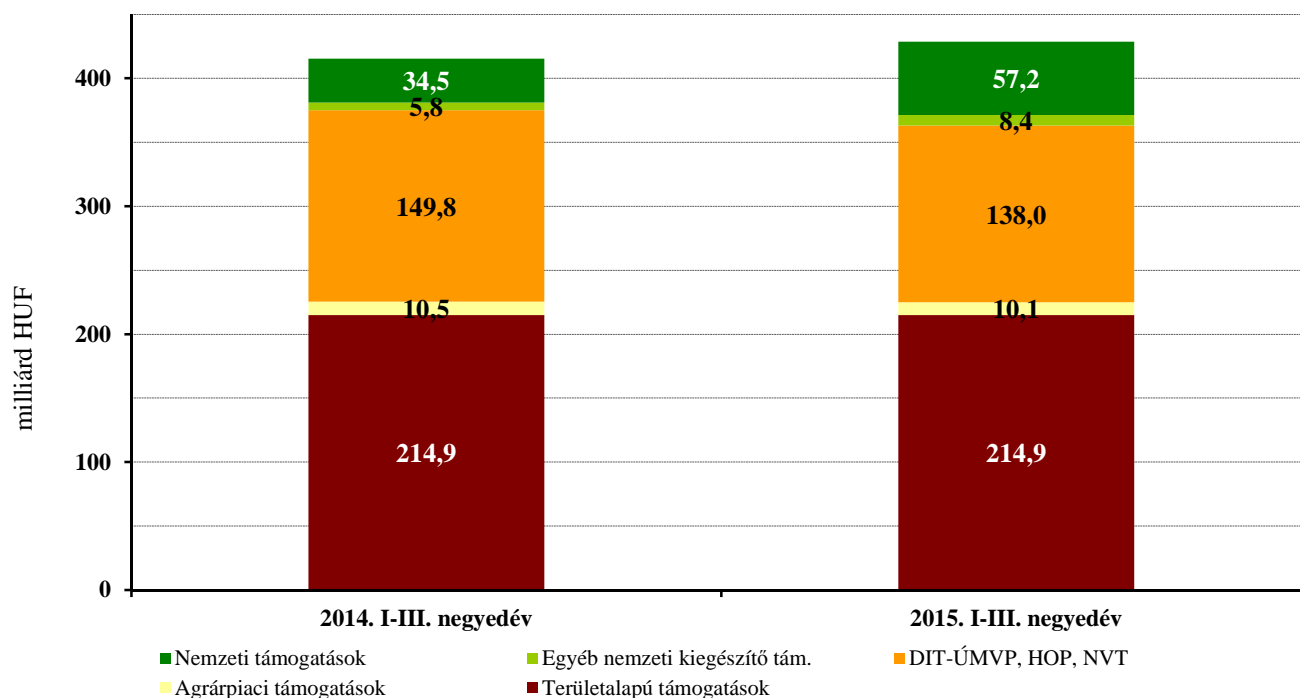
Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A nemzeti támogatások között 2014-ben még szerepeltek olyan jogcímek 19,3 milliárd forint értékben, melyek nem kimondottan termelői támogatások (nevezetesen Uniós programok árfolyam-különbözete, Egyéb EU által nem térített kiadások, KKV hitelezési program RKI visszafizetés), 2015-ben azonban már nem lettek odasorolva.

Az agrárium fejlesztését célzó támogatások jogcímein igénybe vett összeg 3,2 százalékkal múlta felül a tavaly szeptember végéig felhasznált támogatások értékét. A legnagyobb eltérést a nemzeti támogatások jelentős, 22,7 milliárd forintos bővülése eredményezte. A Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program és a HOP célkitűzéseire 11,7 milliárd forinttal kevesebb összeget

fordítottak az előző évhez viszonyítva. Az agrárpiaci intézkedésekre és a területalapú támogatásokra közel azonos, míg a kiegészítő nemzeti támogatással működő uniós támogatások hazai költségvetésből finanszírozott részére 2,6 milliárd forinttal magasabb összeget hívtak le a kedvezményezettek (1. ábra).

1. ábra: Agrártámogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2014 és 2015

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A 2014. I.-III. negyedévi agrártámogatások összege nem egyezik meg a tavalyi Pénzügyi Hírlevélben szereplő támogatási összeggel, mert az adatok más szemléletmódban készültek, így a bázisíves adatok is ebben a szemléletmódban kerültek meghatározásra.

Agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra a 2015. évre meghatározott előirányzatból szeptember végéig 428,6 milliárd forintot fizettek ki. Ezen összeg 76,4 százalékát európai uniós forrásból, 23,6 százalékát pedig hazai költségvetésből folyósították.

Az Európai Unió közvetlen kifizetéseiből 225,0 milliárd forintban részesültek a gazdálkodók, míg a társfinanszírozott intézkedésekre 102,5 milliárd forintot uniós, 44,0 milliárd forintot pedig nemzeti forrásból biztosítottak (2. táblázat).

2. táblázat: Agrár-és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2015

millió HUF

Forrás	2015. évi eredeti előirányzat			2015. I-III. negyedévi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	90 021	-	90 021	57 164	-	57 164
EU társfinanszírozású támogatások	312 226	173 632	138 594	146 473	102 463	44 010
Közvetlen EU kifizetések	389 558	389 558	-	224 956	224 956	-
Összesen	791 805	563 190	228 615	428 593	327 419	101 174

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Területalapú támogatások

Területalapú támogatásokra közvetlenül az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból (továbbiakban EMGA) 214,9 milliárd forintot fizettek ki a gazdálkodóknak 2015. szeptember 30-ig, amely lényegében azonos volt az előző év azonos időszakos értékével. A közvetlen támogatások közül az egységes területalapú támogatás (SAPS) képezte a legnagyobb tételt, összesen 177,0 milliárd forintot (2. ábra).

Az EMGA gazdasági év naptári évtől való eltérése miatt a SAPS keretében megvalósult kifizetések egy része a tárgyévvel megelőző évben benyújtott kérelmekhez, másik része pedig a 2015. évi támogatásigényléshez kapcsolódott.

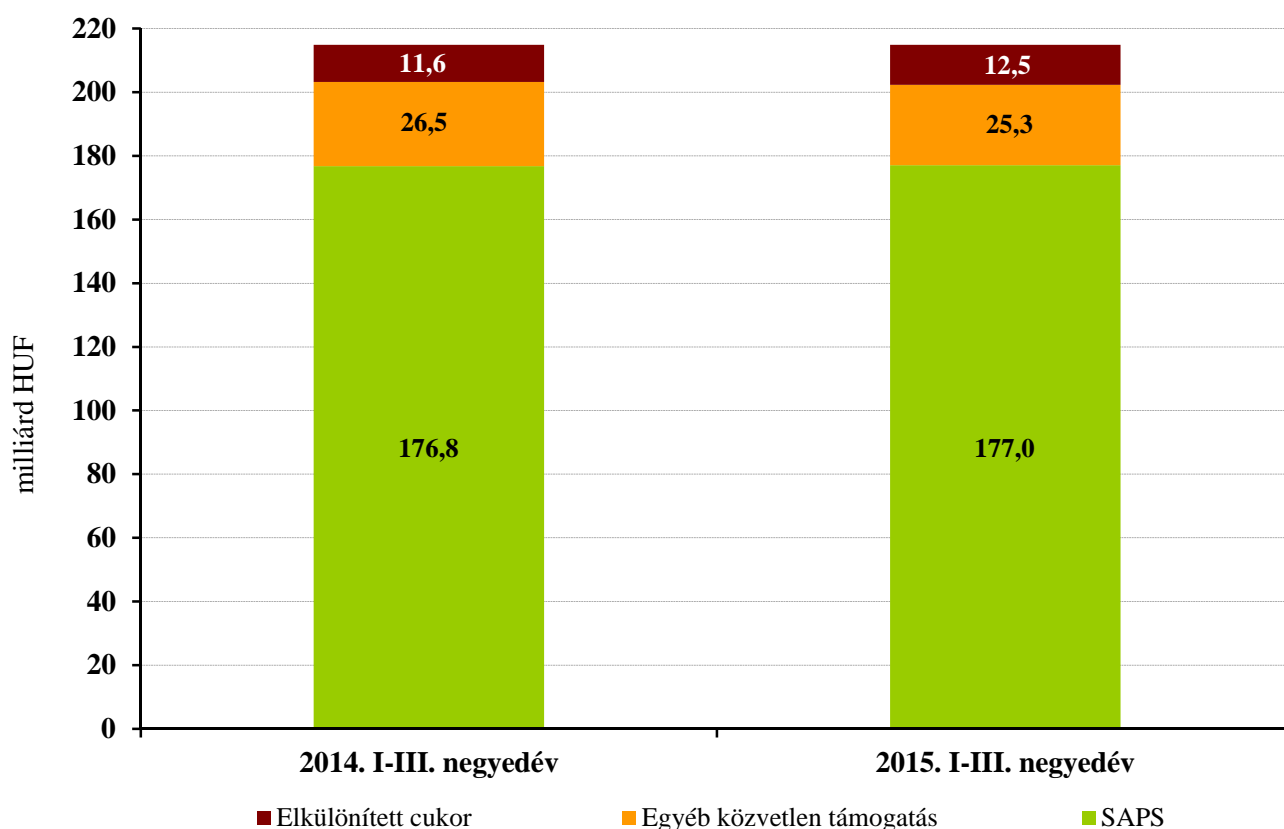
Az egyéb közvetlen támogatások között szerepeltett kérésű szerkezetátalakításra 12,8 milliárd forintot,

a zöldség-gyümölcs és dohány szerkezetátalakításra pedig 10,0 milliárd forintot folyósítottak. Az egyéb támogatásokon belül az elkülönített zöldség-gyümölcs támogatásra további 1,4 milliárd forint került kifizetésre.

A területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukor támogatás keretében 12,5 milliárd forintot juttattak el a kedvezményezettekhez, amely a tavalyi évhez képest 7,8 százalékkal nagyobb támogatási összeget jelentett.

A fent említett jogcímekekre – a különleges tejtámogatás kivételével – a tárgyévvel követően indul meg a térítés, így a 2015. évi kifizetések az előző évi kérelmek alapján valósultak meg.

2. ábra: Területalapú támogatások teljesülése, 2014 és 2015

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A 2014. I-III. negyedévi területalapú támogatások összege nem egyezik meg a tavalyi Pénzügyi Hírlevélben szereplő támogatási összeggel, mert az adatok más szemléletmódban készültek, így a bázisévi adatok is ebben a szemléletmódban kerültek meghatározásra.

Vidékfejlesztési és halászati programok

A vidékfejlesztési és halászati programokra tervezett éves 302,5 milliárd forint keretösszeg közel fele, 138,0 milliárd forint a Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program és a Halászati Operatív Program célkitűzéseinek megvalósítására került kifizetésre 2015 harmadik negyedévének végéig (3. táblázat).

A 2014-2020-as tervezési időszak célkitűzéseit magában foglaló Széchenyi 2020 fejlesztési program keretében megjelent új Vidékfejlesztési Program és a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program intézkedéseinek támogatására irányuló pályázati kiírások még nem jelentek meg, ebből adódóan kifizetés sem történt az új

ciklushoz kapcsolódóan.

A társfinanszírozással működő programokra felhasznált összeg kifizetéseinek 74,2 százaléka uniós forrásból az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA), míg 25,8 százaléka hazai költségvetésből valósult meg. Ezen összeg 99,0 százaléka a DIT (korábban ÚMVP) intézkedéseire fordítódott, 1,0 százaléka pedig a halászati ágazat fejlesztésére irányult.

A DIT-ÚMVP keretein belül folyósított támogatási összeg 136,6 milliárd forintot tett ki, ami azt jelenti, hogy az eredeti előirányzat 57,1 százaléka jutott el a kedvezményezettekhez szeptember végéig.

3. táblázat: **Vidékfejlesztési és halászati támogatások teljesülése, 2015**

millió HUF

Jogcím	Eredeti előirányzat	I-III. negyedévi kifizetés	Eredeti előirányzat felhasználása (százalék)
Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program (korábban Új Magyarország Vidékfejlesztési Program)	239 132	136 649	57,1
I. tengely: A mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességének javítása	121 875	63 669	52,2
II. tengely: A környezet és a vidék fejlesztése	38 322	26 715	69,7
III. tengely: Az életminőség javítása a vidéki területeken és a diverzifikáció ösztönzése	45 501	24 983	54,9
IV. tengely: Leader intézkedések	25 129	17 385	69,2
Technikai segítségnyújtás	8 305	3 897	46,9
Halászati Operatív Program	3 267	1 389	42,5
Vidékfejlesztési Program 2014-2020	59 284	0	0,0
MAHOP	786	0	0,0
EU társfinanszírozással működő vidékfejlesztési és halászati programok összesen	302 469	138 038	45,6

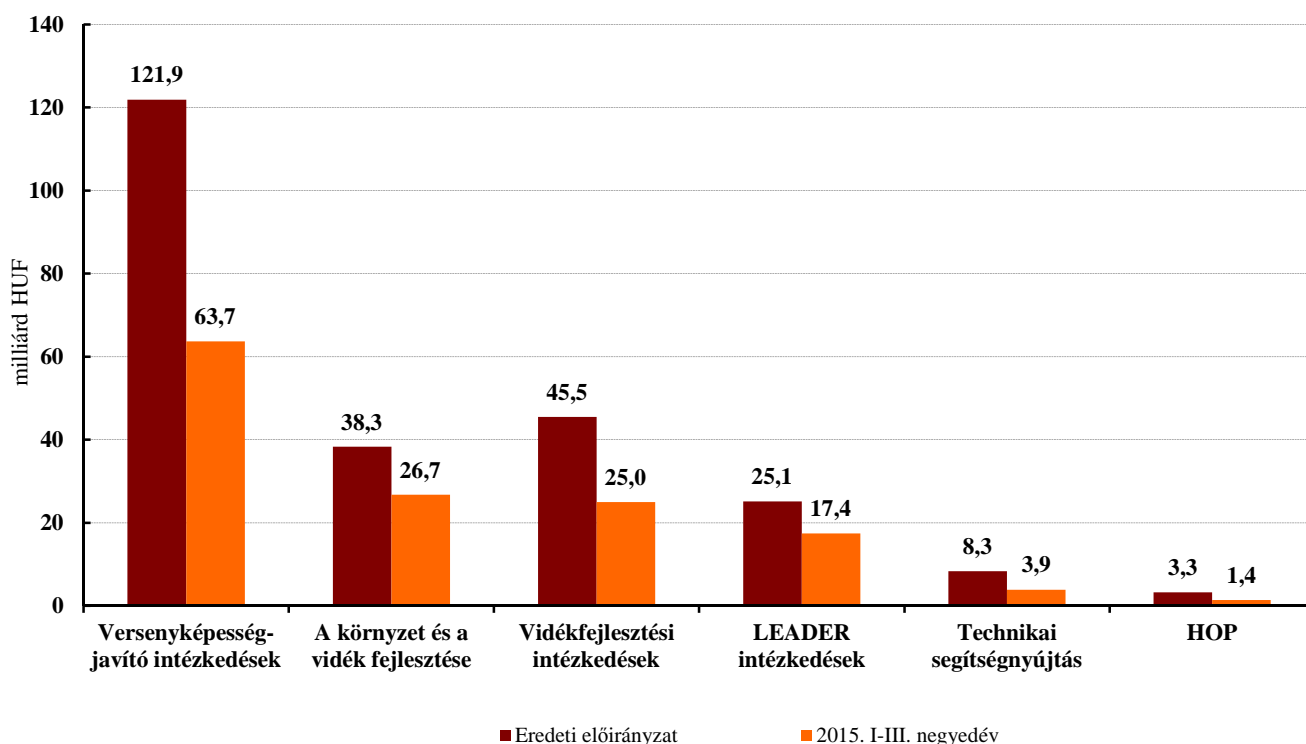
Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A program kifizetések közel fele, 63,7 milliárd forint az első tengely, azaz a mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességének javítására irányult, a környezet és vidék fejlesztésére (II. tengely) 26,7 milliárd forintot, a vidéki területeken élők életminőségének javítására és a diverzifikáció ösztönzésére (III. tengely) pedig 25,0 milliárd forintot fordítottak. A horizontális tengelyként működő Leader intézkedésekre 17,4 milliárd forintot vettek igénybe a helyi akciócsoportok (3. ábra).

A mezőgazdaság és erdészeti ágazat versenyképességét javító intézkedések közül az Állattartó telepek korszerűsítése jogcímen történt a kifizetések közel fele. Jelentős összeg, 13,1 milliárd forint került a fiatal me-

zőgazdasági termelőkhez és kiemelkedő továbbá a mezőgazdasági termékek értéknövelése érdekében folyósított 8,5 milliárd forintos támogatási összeg. A környezet védelmét előtérbe helyező intézkedések kapcsán az Agrár-környezetgazdálkodásra fordították a felhasznált összeg mintegy 70,0 százalékát. A turisztikai tevékenységek ösztönzése kiemelkedő fontossággal bír a vidékfejlesztés szempontjából, ezáltal jelentős összeget, 9,7 milliárd forintot vettek igénybe a megvalósítására, amely a III. tengely jogcímeire irányuló kifizetés 38,6 százalékát adta. A vidéki alapszolgáltatások fejlesztésére további 6,1 milliárd forintot fordítottak a kedvezményezettek szeptember végéig.

3. ábra: **Darányi Ignác Terv - Új Magyarország Vidékfejlesztési Program kifizetései, 2015**

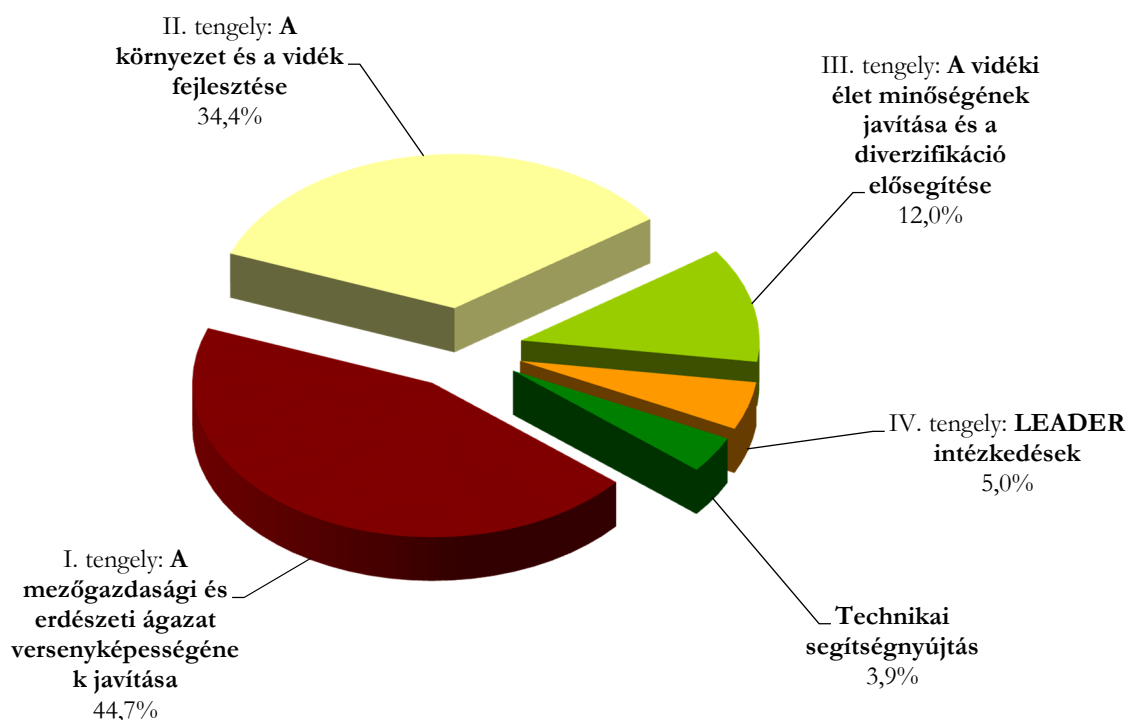

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A 2007-ben Új Magyarország Vidékfejlesztési Programként indult hét éves ciklus intézkedéseire rendelkezésre álló 1469,6 milliárd forintból 1449,3 milliárd forintot vettek igénybe, azaz a forrás 98,6 százaléka felhasználásra került a harmadik negyedév végéig. Ezen összeg 44,7 százaléka a mezőgazdasági és erdészeti ágazat versenyképességének javítására, míg 34,4 százaléka pedig a környezet és a vidék fejlesztésére irányult.

A felhasznált összeg 12,0 százalékát a vidéki élet minőségének javítására és a diverzifikáció ösztönzésére fordították, továbbá a kifizetett összeg 5,0 százalékát Leader intézkedések formájában hívták le a HACCS-ok (4. ábra).

4. ábra: **DIT-ÚMVP - kifizetések tengelyenként, kumulált adatok 2007-2015**

Forrás: FM-és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Piaci és egyéb támogatások

Az agrárpiaci támogatásokból, illetve a kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti részéből álló piaci és egyéb támogatásokra 2015-ben elköltött 35,0 milliárd forintos összeg 52,8 százaléka, azaz 18,5 milliárd forint jutott el a kedvezményezettekhez 2015. szeptember 30-ig. Az európai uniós forrásból finanszírozott agrárpiaci támogatásokra – melyet a bel- és külpiaci intézkedések és az intervenciók költségei alkotnak – 10,1 milliárd forintot folyósítottak (4. táblázat).

A piaci és egyéb támogatások jogcímein megvalósult kifizetések több mint felét az Európai Unió biztosította, 45,6 százalékát pedig nemzeti forrásból finanszírozták.

A kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat 58,8 százalékban hazai költségvetésből, 41,2 százalékban pedig uniós forrásból, társfinanszírozással valósították meg.

A belpiaci intézkedések közül a borászati ágazat támogatására 4,1 milliárd forintot vettek igénybe a gazdálkodók, amely a felhasznált összeg 40,5 százalékát tette ki. A folyósított összeg több mint felét Szőlőültetvények szerkezet-átalakításának és átállításának támogatása jogcímen igényelték, 43,1 százalékát pedig gépek, technológiai berendezések beszerzését támogatta a borászati ágazatban tevékenykedők számára.

4. táblázat: **Piaci és egyéb támogatások, 2015**

millió HUF

Jogcím	Eredeti előirányzat	2015. I-III. negyedév
Agrárpiaci támogatások	25 278	10 066
Belpiaci intézkedések		10 245
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része		5 905
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>		666
<i>Iskolatej program</i>		733
<i>Iskolagyümölcs program</i>		1 432
<i>Egyes speciális szövetkezők támogatása</i>		2 796
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>		277
Cukorilleték kiegyenlítő kamat		191
Borászati ágazat támogatása		4 150
<i>Szőlőültetvények szerkezet-átalakításának és átállításának támogatása</i>		2 088
<i>Borászati gépek, technológiai berendezések beszerzésének támogatása</i>		1 787
<i>A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek támogatással történő lejárásának támogatása</i>		250
Külpiaci intézkedések		0
Intervenciók költségei		-180
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	9 758	8 434
Magyar Méhészeti Nemzeti Program		666
Iskolatej program		3 673
Iskolagyümölcs program		1 116
Egyes speciális szövetkezők támogatása		2 820
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása		160
Összesen	35 036	18 500

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: Az agrárpiaci támogatások között szerepeltetett intervenciók költségei negatív értéke az elutasítás miatt befizetett, illetve a téves kiutalás miatt visszaszedett összegekből adódott.

Nemzeti támogatások

Nemzeti támogatások keretében 2015-ben 90,0 milliárd forint állt rendelkezésre a gazdálkodók számára, melyből 57,2 milliárd forintot, azaz a keretösszeg 63,5 százalékát már igénybe vették a harmadik negyedév végéig. A hazai költségvetésből folyósított összeg 94,4 százalékát a folyó kiadások és jövedelem-támogatások tették ki. Ezen belül az átmeneti nemzeti támogatások (továbbiakban ÁNT) jogcímein 30,6 milliárd forint jutott el a termelőkhez. Az ÁNT keretében nyújtható támogatások keretösszegei jelentősen meg-

emelkedtek, mely a „több munkahelyet a mezőgazdaságban” program által biztosított többletforrásnak köszönhető.

Továbbá az állatjóléti támogatások keretösszege is nagymértékben emelkedett, ennek eredményeképpen a baromfi ágazat 11,0 milliárd, a sertéságazat pedig 8,5 milliárd forint támogatást vehetett igénybe 2015-ben. Előbbi 46,9 százalékát, utóbbinak pedig 73,6 százalékát már felhasználták a gazdálkodók 2015. szeptember 30-ig (5. táblázat).

5. táblázat: **Nemzeti támogatások teljesülése, 2015**

Jogcím	millió HUF		
	Eredeti előirányzat	2015. I-III. negyedév	Eredeti előirányzat felhasználása (százalék)
Folyó kiadások és jövedelem-támogatások	77 731	53 986	69,5
<i>ebből: Átmeneti nemzeti támogatások</i>	<i>36 000</i>	<i>30 554</i>	<i>84,9</i>
<i>Baromfi állatjóléti támogatás</i>	<i>11 000</i>	<i>5 158</i>	<i>46,9</i>
<i>Sertés állatjóléti támogatás</i>	<i>8 500</i>	<i>6 257</i>	<i>73,6</i>
<i>Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése</i>	<i>8 500</i>	<i>6 700</i>	<i>78,8</i>
<i>Állati hulla elszállítási és ártalmatlanítási támogatása</i>	<i>3 600</i>	<i>2 587</i>	<i>71,9</i>
<i>Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)</i>		<i>294</i>	
<i>Biztosítási díjtámogatás a mg-ban</i>		<i>118</i>	
<i>Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása</i>		<i>1 300</i>	
<i>Mezei őrszolgálat</i>		<i>528</i>	
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	1 400	294	21,0
Nemzeti agrárkärenyhítés	4 300	1 229	28,6
Tanyafejlesztés	1 415	764	54,0
Egyéb nemzeti támogatások	5 175	891	17,2
Nemzeti támogatások	90 021	57 164	63,5

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A kényelv betegség elleni önkéntes vakcinázás támogatása nemzeti költségvetésből valósult meg. Ennek finanszírozásához az „állatbetegségek megelőzésének és leküzdésének támogatása” jogcím megemelt, 8,7 milliárd forintos keretösszege biztosította a szükséges forrást.

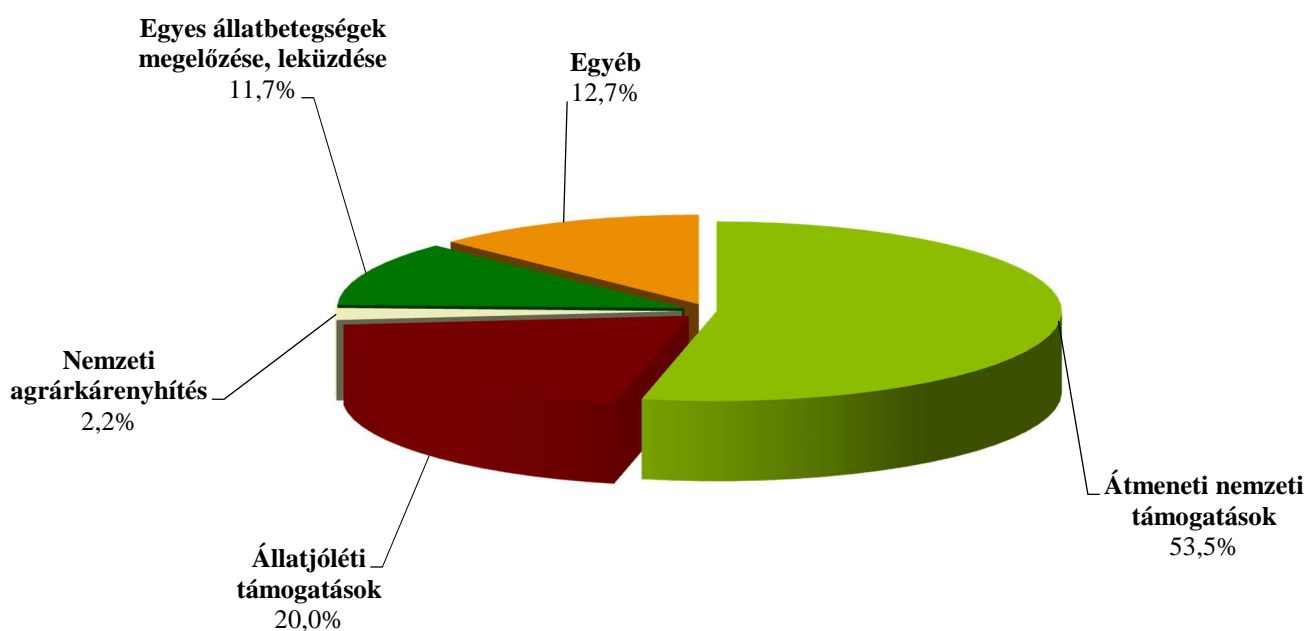
A dohányágazat részére folyósítható támogatási keret is számottevően bővült. Mivel az uniós finanszírozású dohány szerkezetátalakítási támogatás 2015-től már nem alkalmazható, az ágazat fennmaradásának, ezáltal a munkahelyek megőrzésének érdekében a Vidékfejlesztési Minisztérium az ÁNT keretében 2,3 milliárd forint többlettámogatást biztosított.

A tanyafejlesztésre szánt keretösszeg több mint felét

már igénybe vették az érintettek. Tenyésztésszervezésre, erdőfelújításra és erdőtelepítésre – melyek az egyéb nemzeti támogatások között szerepelnek – együttesen 0,9 milliárd forintot folyósítottak.

A nemzeti támogatások főbb jogcímei közül az ÁNT keretében valósult meg a kifizetések több mint fele (53,5 százaléka), míg a teljes támogatási összeg 20,0 százalékát állatjóléti támogatások formájában juttatták el a termelőkhez. Az állatbetegségek megelőzésére és leküzdésére a fent említett intézkedések révén a folyósított összeg 11,7 százalékát, nemzeti agrárkárenyhítés keretében pedig 2,2 százalékát vették igénybe a termelők (5. ábra).

5. ábra: A nemzeti támogatások kifizetések megoszlása főbb jogcímek alapján, 2015

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A nemzeti támogatások között 2014-ben még szerepeltek olyan jogcímek 19,3 milliárd forint értékben, melyek nem kimondottan termelői támogatások (nevezetesen Uniós programok árfolyam-különbözete, Egyéb EU által nem térített kiadások, KKV hitelezési program RKI visszafizetés), 2015-ben azonban már nem lettek odasorolva.

Kiegészítő táblák

6. táblázat: **Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások tárgyévi teljesülése részletesen**

millió HUF

Jogcím	2015. I-III. negyedév
Közvetlen támogatások	214 890,7
Egységes területalapú támogatás (SAPS)	177 036,8
Elkülönített cukor	12 549,9
Elkülönített bogyós gyümölcs	119,7
Elkülönített zöldség-gyümölcs	1 392,4
Különleges tejtámogatás	261,2
Különleges rizstámogatás	381,3
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	347,4
Kérődző szerkezetátalakítás	12 828,1
Zöldség-gyümölcs és dohány szerkezetátalakítás	9 974,1
ÁNT- Átmeneti nemzeti támogatások	30 554,2
Anyajuh támogatás - termeléshez kötött	18,4
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – termeléstől elválasztott	363,0
Anyatehén támogatás - termeléshez kötött	3 215,6
Anyajuh de minimis támogatás	2 055,7
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis támogatás	1,4
Anyakecske de minimis támogatás	94,0
Húsmarhatartás támogatás – termeléstől elválasztott	4 613,1
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása - elválasztott	3 339,1
Tejtámogatás - termeléstől elválasztott	13 313,4
Virginia dohány - termeléstől elválasztott	2 605,9
Burley dohány- termeléstől elválasztott	828,9
Szántóföldi - termeléshez kötött	105,8
Gabona, olaj-, fehérje- és rosnövények területalapú támogatása	0,1
Összesen	245 445,0

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A fejezet célja, annak bemutatása, hogy az egyes ágazatok milyen jogcímeken és mekkora összegű támogatásban részesülnek.

A támogatások ágazatokra történő megosztása a több ágazatot érintő jogcímeknél (például egységes területalapú támogatás, zöldség-gyümölcs és dohány

szerkezetátalakítás), nem minden esetben lehetséges, illetve az ágazatokon belül sem adódott lehetőségünk minden esetben a jogcímek alágazati besorolásának megvalósítására (7. táblázat).

Állattenyésztési támogatások

Az állattenyésztési ágazat összességében 97,7 milliárd forint támogatásban részesült a harmadik negyedév végéig. A támogatási összeg mintegy felét, 52,1 milliárd forintot az adatok részletezettségének hiányában nem tudtunk megbontani az alágazatok között. A több alágazatot érintő támogatási jogcímekre kifizetett összeg jelentős része, 30,0 milliárd forint az állattartó telepek korszerűsítésére, 12,8 milliárd forint pedig kérődő szerkezetátalakításra irányult.

A szarvasmarha ágazatnak komoly problémával kellett szembenéznie a kényelv betegség megjelenésével és egyre nagyobb elterjedésével a 2015-ös évben. A betegség terjedésének megelőzése érdekében a kötelező oltás mellett az állattartók önkéntes vakcinázásra is vehettek igénybe támogatást, aminek finanszírozása nemzeti forrásból valósult meg az „állatbetegségek megelőzése és felszámolása” intézkedés keretében.

A tejágazat 18,7 milliárd forint támogatásban részesült, amelyből a legnagyobb tételt a Nemzeti tejtámogatás jogcímen folyósították a termelők részére

13,3 milliárd forint értékben. Jelentős összeget, 4,4 milliárd forintot használtak fel továbbá az Iskolatej program keretében.

A húsmarhatartással foglalkozó gazdálkodók 11,2 milliárd forint támogatásban részesültek a vizsgált időszakban, mely 41,3 százaléka termeléstől elválasztott, átmeneti nemzeti támogatás keretében jutott el hozzájuk.

Az európai uniós elvek alapján a sertés és baromfi ágazat nem részesül uniós forrásban, így ezeknek az ágazatoknak a teljes támogatását hazai költségvetésből biztosítják. A sertés- és baromfitartók nemzeti forrásból állattóljéti támogatás címén együttesen 11,4 milliárd forintot vettek igénybe, melyből a baromfitartók 5,2 milliárd forintban, a sertéstartók pedig 6,3 milliárd forintban részesültek. Emellett a sertéságazatba az ágazat helyzetét javító stratégiai intézkedésekre igényeltek további 294,1 millió forint támogatási összeget.

A juh és kecske ágazat 2,5 milliárd forint támogatásban részesült a harmadik negyedév végéig, amely döntően anyajuh de minimis támogatás formájában jutott el a gazdálkodókhoz (7. táblázat).

7. táblázat: **Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2015**

millió HUF

Jogcím	2015. I-III. negyedév
Szarvasmarha	29 896,0
Tejágazat	18 716,6
EMVA - Tejágazat állatjólét	736,0
Nemzeti tejtámogatás	13 313,4
Iskolatej program	4 406,0
Különleges tejtámogatás	261,2
Húsmarha-tartás	11 167,7
Anyatehén-termeléshez kötött	3 215,6
Húsmarha-termeléstől elválasztott	4 613,1
Szarvasmarha tartás extenzifikációs támogatása	3 339,1
Egyéb jogcímek	11,7
A kékenyelv immunizálással kapcsolatos költségek mezőgazdasági csekély összegű támogatása	11,7
Sertés	6 551,6
Állatjóléti támogatás	6 257,4
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	294,1
Baromfi	6 616,7
Állatjóléti támogatás	5 158,1
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése - baromfi	1 458,6
Juhok, kecskék	2 532,4
Anyajuh támogatás	18,4
Kiegészítő anyajuhtartás de minimis támogatás	1,4
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – termeléstől elválasztott	363,0
Anyajuh de minimis támogatás	2 055,7
Anyakecske de minimis támogatás	94,0
Egyéb jogcímek	52 143,0
Kérődző szerkezetátalakítás	12 828,1
Állattenyésztési feladatok	757,3
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése - egyéb (baromfin kívül)	5 241,1
Állati hulla elszállítási és ártalmatlanítási támogatás	2 587,4
EMVA állattartó telepek korszerűsítése ÁTK	29 985,1
Őshonos mezőgazdasági állatfajták tenyésztésben történő támogatása	307,9
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	436,2
Összesen	97 739,7

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztő ágazat részére 203,1 milliárd forint támogatást folyósítottak 2015. szeptember 30-ig. A kifizetések 87,2 százaléka, 177,0 milliárd forint közvetlenül az Európai Mezőgazdasági Alapból területalapú támogatásként került folyósításra, mely a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat számára is

támogatást biztosított. A területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás jogcímen további 12,5 milliárd forintot vettek igénybe a növénytermesztők (8. táblázat).

A dohányágazat részére (Burley- és Virginia dohány) elkülönített többletforrásból a harmadik negyedév végéig összességében 3,4 milliárd forint került felhasználásra.

8. táblázat: A szántóföldi növénytermesztőknek folyósított támogatások, 2015

	millió HUF
Jogcím	2015. I-III. negyedév
SAPS	177 036,8
Elkülönített cukor	12 549,9
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	34,4
Virginia dohány - termeléstől elválasztott	2 605,9
Burley dohány- termeléstől elválasztott	828,9
Zöldség-gyümölcs és dohány szerkezetátalakítás	9 974,1
EMVA - szárítók támogatása	89,0
Összesen	203 119,0

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A SAPS kifizetésekből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesültek, az alágazatok közötti megosztás nem állt módunkban. A zöldség-gyümölcs és dohány szerkezetátalakítás jogcímet sem tudtuk megbontani, ennek eredményeképpen kertészeti ágazat részére juttatott támogatást is tartalmaz.

A kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat számára az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból, az EMGA-ból, és hazai költségvetésből egyaránt érkeztek kifizetések, összesen 24,4 milliárd forint értékben (9. táblázat). A folyósított összeg 47,0 százaléka közvetlen támogatás formájában zöldség-gyümölcs és dohány szerkezetátalakításra irányult, illetve a SAPS-hoz kapcsolódóan került

kifizetésre (elkülönített zöldség-gyümölcs, bogyós gyümölcs). A teljes összeg 19,5 százalékát a Darányi Ignác Vidékfejlesztési Program által meghatározott versenyképességet javító intézkedésekre fordították, 33,4 százaléka pedig kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat (Iskolagyümölcs program, Egyes speciális szövetkezesek támogatása) támogatott.

9. táblázat: **A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2015**

millió HUF

Jogcím	2015. I-III. negyedév
Egyes speciális szövetkezők támogatása	5 616,2
Iskolagyümölcs program	2 548,9
EMVA - Kertészet korszerűsítése	719,9
EMVA - Kertészeti gépek, technológiai berendezések beszerzéséhez nyújtandó támogatás	3 565,0
EMVA - Kertészeti ültetvények korszerűsítése, létesítése	276,6
EMVA - Gyümölcs- és kertészeti ültetvények korszerűsítése, létesítése	196,5
EMVA - Ültetvények korszerűsítése, telepítése	7,0
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített zöldség-gyümölcs	1 392,4
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített bogyós gyümölcs támogatás	119,7
Zöldség-gyümölcs és dohány szerkezetátalakítás	9 974,1
Összesen	24 416,3

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A zöldség, gyümölcs és dohány szerkezetátalakítás jogcímet nem állt módunkban felosztani az alágazatok között, ennek eredményeképpen szántóföldi növénytermesztés ágazat részére juttatott támogatást is tartalmaz az összesítés.

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A kockázatkezelésre felhasznált összeg mértéke az esetlegesen bekövetkezett káresemények függvénye.

A két pilléren alapuló kockázatkezelési rendszer első pillérére, az agrár-kárenyhítésre 8,6 milliárd forintot különítettek el 2015-ben, amely 50-50 százalékban tartalmazza a termelői befizetéseket és a támogatás összegét. A tényleges nemzeti támogatás formájában biztosított keretösszegeből, 4,3 milliárd forintból 1,2 milliárd forint jutott el a gazdálkodókhöz 2015 I.-III. negyedévében. A

mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás (II. tengely) társfinanszírozással valósult meg, mely során a kedvezményezettek hazai költségvetésből 117,5 millió forintot, uniós forrásból pedig 347,4 millió forintot vettek igénybe.

Össességében a gazdák agrárkáruk enyhítésére 1,7 milliárd forintot fordítottak szeptember 30-ig (10. táblázat).

10. táblázat: **A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2015**

millió HUF

Jogcím	2015. I-III. negyedév
Nemzeti agrár-kárenyhítés	1 229,1
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott nemzeti támogatás	117,5
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott uniós támogatás	347,4
Összesen	1 694,0

Forrás: FM- és MVH-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása

A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya 2014 harmadik negyedévéhez képest tovább csökkent, 7,7 százalékkal 6 191,7 milliárd forintra mérséklődött 2015. harmadik negyedévében. A kedvezményes finanszírozású hitelkonstrukciók, valamint az uniós vissza nem térítendő támogatások ugyan tompították a társas vállalkozások hitelállományának szűkülését, azonban a piaci alapon nyújtott hitelállomány nagysága továbbra is jelentősen elmaradt az 5 évvel ezelőtti 300-400 milliárd forintos értékektől.

A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállomány több mint felét (52,7 százalék) kitevő forinthitelek 2,6 százalékkal 3264,2 milliárd forintra, a devizahitelek 12,7 százalékkal 2927,6 milliárd forintra csökkentek 2014 harmadik negyedévéhez képest. A nemzetgazdaság hitelállományából a rövid- és a hosszú lejáratú hitelek értéke egyaránt mérséklődött. Jóllehet a folyószámla hitelek értéke 14,8 százalékkal 742,1 milliárd forintra emelkedett, mégis összességében az éven belüli hitelek állománya 11,0 százalékkal maradt el az egy évvel ezelőtti időszaktól, azaz 1680,5 milliárd forintra

csökkent az aktuális negyedévben. A hosszú lejáratú hitelállomány ugyanezen időszakhoz képest 6,3 százalékkal lett kevesebb, értéke 4511,2 milliárd forintot tett ki.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari östermelőinek, illetve egyéni vállalkozásainak teljes hitelállománya bővült, a társas vállalkozásoké csökkent az előző év harmadik negyedévéhez képest. Figyelemre méltó, hogy a finanszírozásnál a szövetkezeti részarány felére esett vissza a 2011. évi hitelállományhoz viszonyítva (11. és 14. ábra).

A lízingpiac szakértői a következő években a lízing felfutását várják, amit elsősorban a 2020-ig tartó uniós költségvetési ciklusban kihelyezhető mezőgazdasági támogatások (pl: gépbeszerzés) ösztönözhetnek.

A kedvezményes hitelprogramoknál bővült a hitelállomány az aktuális negyedévben. Így a legnagyobb hitelkerettel rendelkező NHP II. szakasznál (1000 milliárd forint) október elejéig a keretösszeget meghaladó kérelem érkezett a hitelintézetekhez, ennek kiegészítésére a Monetáris Tanács döntése alapján az NHP+ program 500 milliárd forintos hitelkeretének terhére is nyújthattak a bankok NHP hitelt.

Az egyéni vállalkozások hitelállománya

A mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások egyéni vállalkozásainak teljes hitelállománya 13,3 százalékkal 112,5¹ milliárd forintra emelkedett az aktuális negyedévben. A teljes hitelállományból 94,6 százalékot a mezőgazdasági szakágazatok, 5,4 százalékot az élelmiszeripar gazdaságok képviseltek 2015 harmadik negyedévében. Míg a mezőgazdasági szegmens egyéni gazdaságainak hitelállománya dinamikusan és töretlenül emelkedett, addig az élelmiszeripar esetében kisebb ütemben és hullámzóan változott a hitelállomány 2015 első három negyedévében (6. ábra).

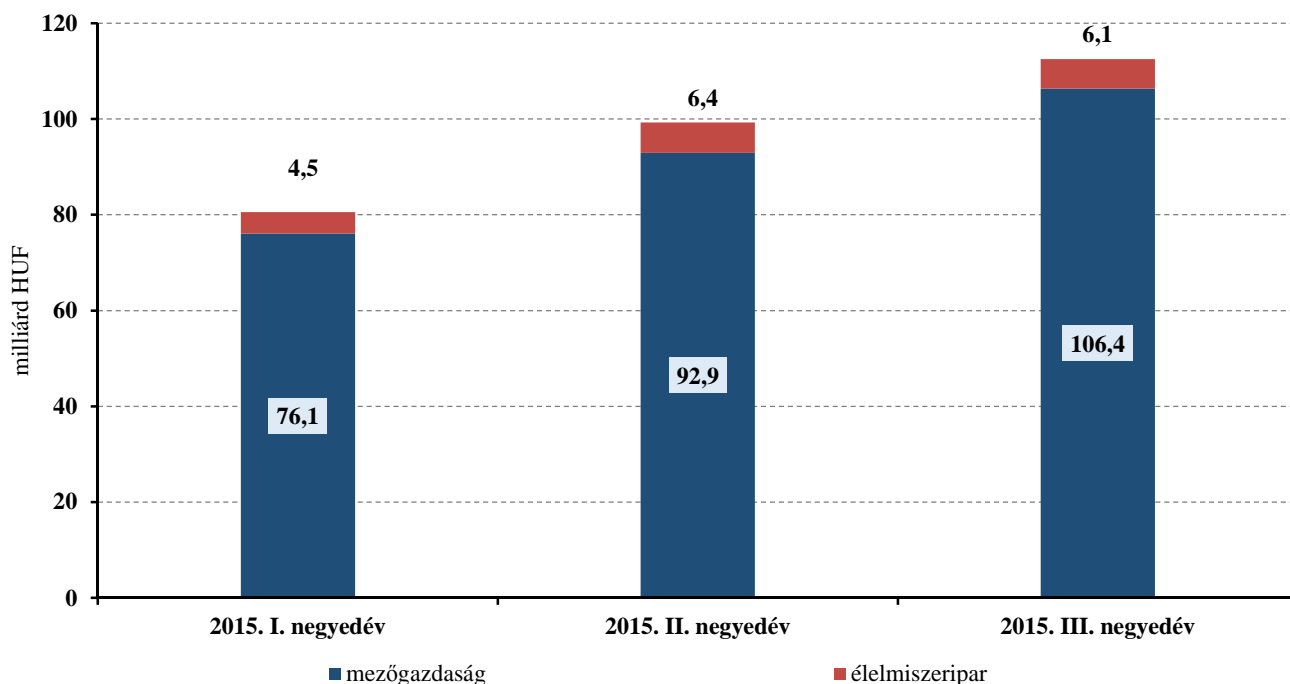
Kiemelést érdemel az egyéni vállalkozások hitelállományának 10 százalékos emelkedése, amely elsősorban a mezőgazdasági egyéni vállalkozók hiteleinek bővülésével magyarázható. Megjegyzendő azonban, hogy a hitelezési piac átalakulóban van. A kedvezményes hi-

telprogramok (elsősorban NHP) fellendítették és napjainkra már túlnyomó többségében le is fedték a mezőgazdaság, azon belül is a társas vállalkozásokhoz kihelyezhető hitelezési lehetőségeket. A piaci rés éppen ezért az eddig hitellel kevésbé ellátott ágazatok vállalatainál nyílik, így nem véletlen, hogy a bankok figyelme az egyéni vállalkozók és az élelmiszeripar felé fordulhat, ami hitelezés szempontjából jól kiaknázható terület lehet a jövőben. Alapvetően az élelmiszeripar továbbra is a súlyosan eladósodott ágazatok közé tartozik, így a hitelintézetek korábban és napjainkban sem szívesen nyújtanak hitelt az ágazatnak. Azonban az uniós támogatások, a vidékfejlesztési programok, továbbá a szűkülő hitelállomány a bankokat nyitásra kényszeríti ezen ágazat vállalkozásai felé.

¹ A hitelállomány értéke nem tartalmazza az egyéb be nem sorolt hiteleket (lombardhitel, szabad felhasználású, jelzálog-, személyi hitel, stb.), amelyek összértéke 2015 harmadik negyedévében 7,4 milliárd forint volt, ennek

megfelelően az egyéni gazdaságok összes hitelállománya 119,9 milliárd forintot tett ki.

6. ábra: Az egyéni vállalkozások hitelállománya 2015 I-III. negyedéve között

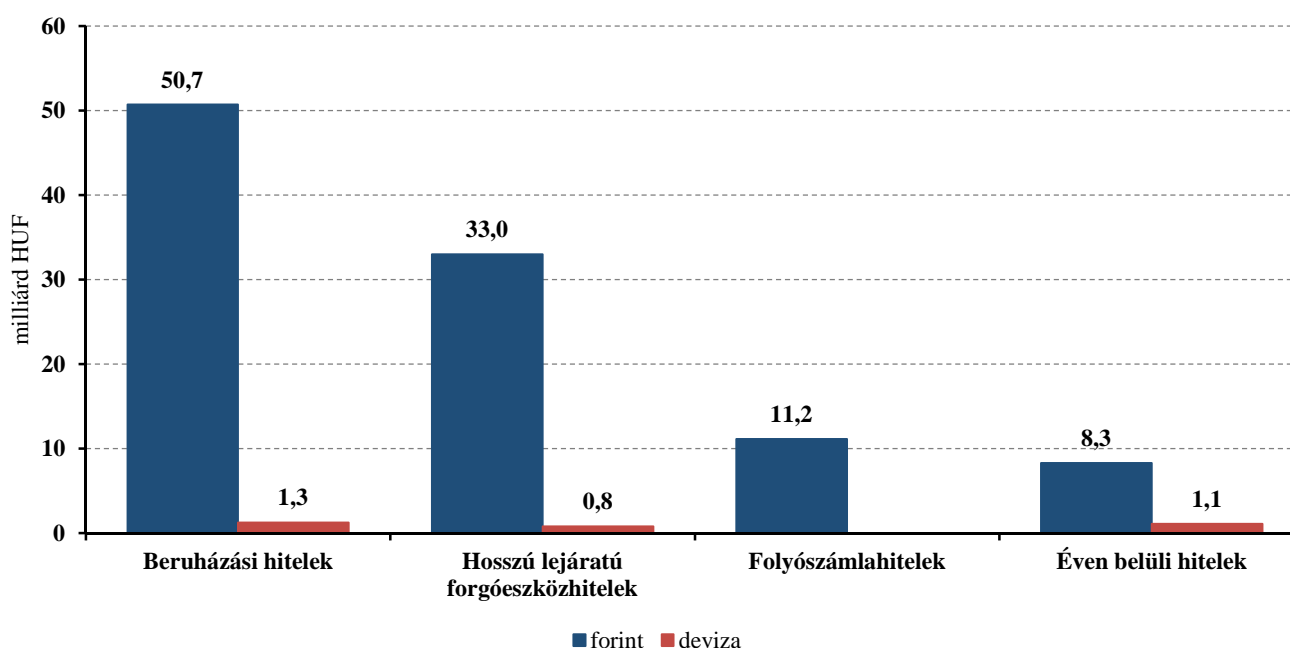

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozások hiteleinek értéke tovább bővült, így 106,4 milliárd forint volt az aktuális negyedévben, ami 14,4 százalékkal haladta meg az előző negyedévi értéket. A teljes hitelállományból a beruházási- és a forgóeszkö-

zöké 80,7 százalékot (85,8 milliárd forint) tett ki az aktuális negyedévben, és ennek 97,6 százaléka forintalapú volt. Ezen hitelek növekedését elsősorban az NHP segítette (7. ábra).

7. ábra: A mezőgazdasági egyéni vállalkozások hitelállománya a hitel forrása és a hitelcél szerint 2015 III. negyedévében

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági egyéni vállalkozásokon belül a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok hitelállománya elérte a 70,0 milliárd forintot (70,1 milliárd forint), ami a teljes egyéni ágazati hitelállomány 65,9 százalékát tette ki 2015 harmadik negyedében (11. táblázat). Az állattenyésztési és egyéb szakágazat 29,7 milliárd forintnyi értékű hitelállománya a

teljes egyéni állomány közel harmadát (27,9 százalék) képviselte.

Az egyes szakágazatokat tekintve megállapítható, hogy a beruházási és a forgóeszköz hitelállományok a teljes állománynak több mint háromnegyedét (80,7 százalék) jelentették 2015 harmadik negyedében.

11. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban, 2015 III. negyedében**

milliárd HUF

Szakágazat	Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek
Szántóföldi növénytermesztés	34,1	23,1	6,9	6,1
Állattenyésztés	8,4	4,8	2,0	1,2
ebből				
<i>baromfi</i>	2,7	0,8	0,9	0,2
<i>sertés</i>	1,7	1,2	0,3	0,3
<i>szarvasmarha</i>	2,6	1,8	0,5	0,4
Kertészet	3,3	2,0	0,6	0,6
Egyéb	6,2	3,9	1,7	1,5
Összesen	52,0	33,8	11,2	9,4

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági egyéni vállalkozásoknak újonnan folyósított hitelek értéke 13,3 milliárd forint volt az aktuális negyedévben, ami 29,6 százalékkal maradt el az előző negyedévben kihelyezett új hitelektől. A legtöbb új hitelt továbbra is a szántóföldi növénytermesztő egyéni vállalkozások vették fel, 8,1 milliárd forintnyi

értékben, amelyből a hosszú lejáratú forgóeszközhitel 3,2 milliárd forintot, a beruházási hitelek 2,5 milliárd forintot, azaz 70,4 százalékot képviseltek az aktuális negyedévben. A kertészeti ágazat egyéni gazdaságainál a beruházási hitel állománya megháromszorozódott az előző negyedévi értékhez képest (12. táblázat).

12. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni vállalkozások újonnan folyósított és teljes hitelállománya 2015 III. negyedében, kiemelt hitelcélok szerint**

milliárd HUF

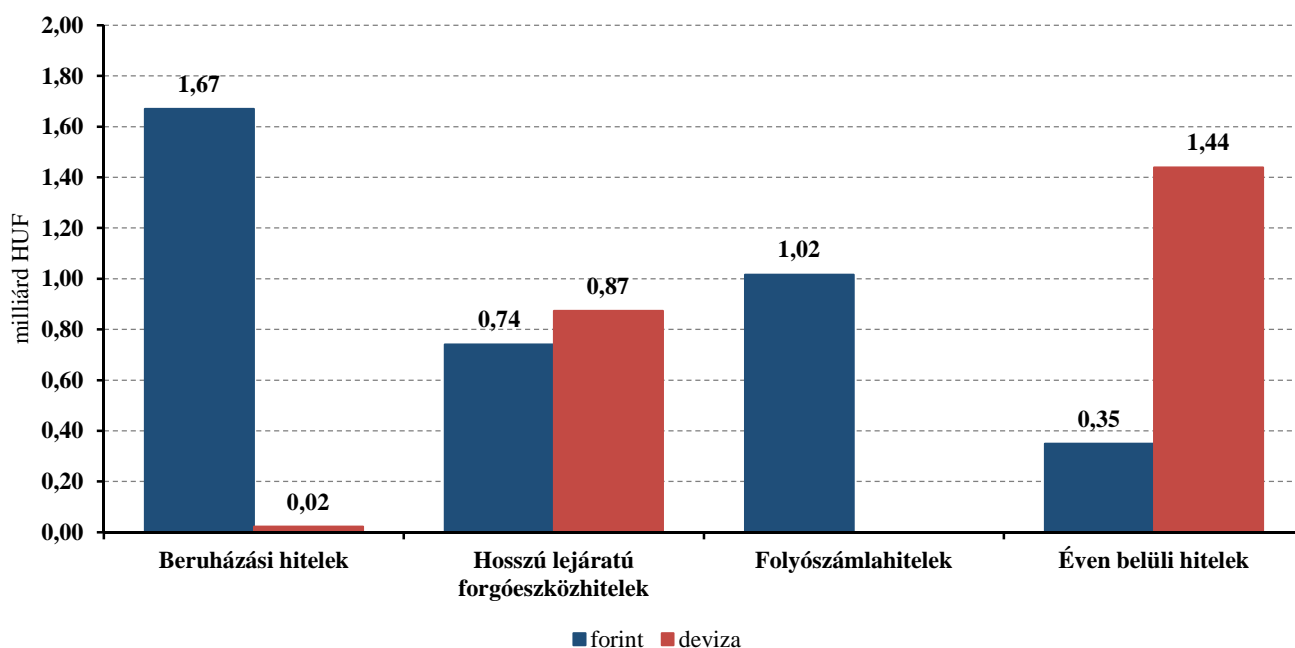
Szakágazat	Teljes hitelállomány	Újonnan folyósított hitelállományon belül:	
		Beruházási hitelek	Forgóeszközhitel
Szántóföldi növénytermesztés	70,1	2,5	3,2
Állattenyésztés	16,5	0,5	0,6
ebből			
<i>baromfi</i>	4,6	0,0	0,1
<i>sertés</i>	3,5	0,1	0,1
<i>szarvasmarha</i>	5,3	0,3	0,3
Kertészet	6,5	0,6	0,2
Egyéb	13,2	0,4	0,3
Összesen	106,4	4,1	4,3

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az élelmiszeripari egyéni vállalkozásainak teljes hitelállománya az előző negyedévhez képest 250,0 millió forintot csökkenve 6,1 milliárd forint volt az aktuális negyedévben. Az ágazatban a teljes hitelállomány több mint felét a forint alapú beruházási hitelek (27,3 százalék) és az éven belüli devizahitelek (23,5 százalék) jelentették az aktuális negyedévben (8. ábra). A mezőgazdasági egyéni vállalkozókhoz képest jól látható az is,

hogy a devizaalapú hitelek jóval nagyobb arányban vannak jelen az élelmiszeripari ágazatban, azaz a teljes ágazati hitelállomány 38,2 százaléka (2,3 milliárd forint) deviza alapú hitel volt az aktuális negyedévben, szemben a mezőgazdasággal, ahol ugyanezen hitelek az állomány mindössze 3,0 százalékát jelentették.

8. ábra: **Az élelmiszeripari egyéni vállalkozások hitelállománya a hitel forrása és a hitelcél szerint 2015 III. negyedévében**

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A társas vállalkozások hitelállománya

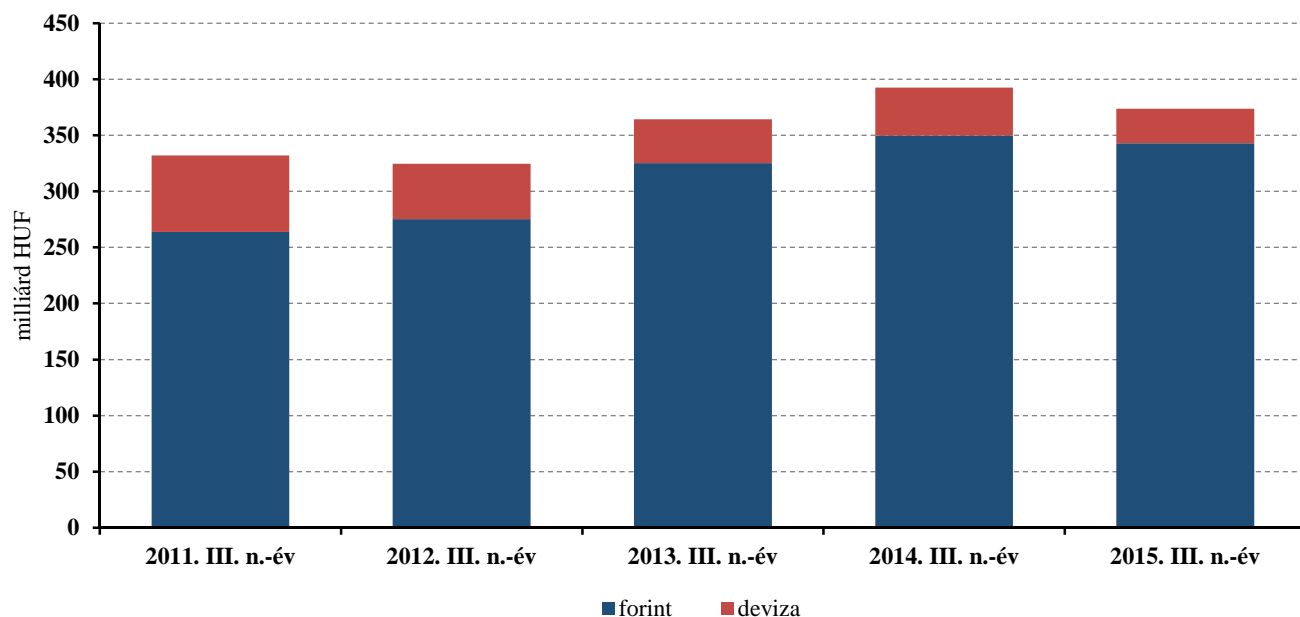
A nemzetgazdaság mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásainak hitelállománya 2,5 százalékkal 749,1 milliárd forintra csökkent az előző év harmadik negyedévéhez képest. A teljes hitelállományból a mezőgazdasági és az élelmiszeripari társas vállalkozások 6,0-6,1 százalékban részesedtek, ami azt jelenti, hogy a két ágazat részaránya együttesen a teljes hitelállomány 12,1 százalékát tette ki 2015 harmadik negyedévében.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya a szezonálisnak megfelelően az előző negyedévi értékhez képest mérsékelten (3,7 százalék) emelkedett, ugyanakkor 2014 ugyanezen időszakához viszonyítva

az állomány 4,8 százalékkal 373,9 milliárd forintra csökkent az aktuális negyedévben.

A mezőgazdasági társas vállalkozások forinthiteleinek részaránya az elmúlt 5 évet figyelembe véve egyre nőtt, és átlépte a 90 százalék feletti (91,7 százalék) részesedést a devizahitelekkel szemben az aktuális negyedévben (9. ábra). Ennek oka, hogy a vállalkozások a lejáró devizahiteleiket forint alapú hitelekben újítják meg. A forinthitelek értéke 2,0 százalékkal 342,8 milliárd forintra csökkent, a devizahitelek összege 27,5 százalékkal 31,1 milliárd forintra esett 2015 harmadik negyedévében.

9. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása

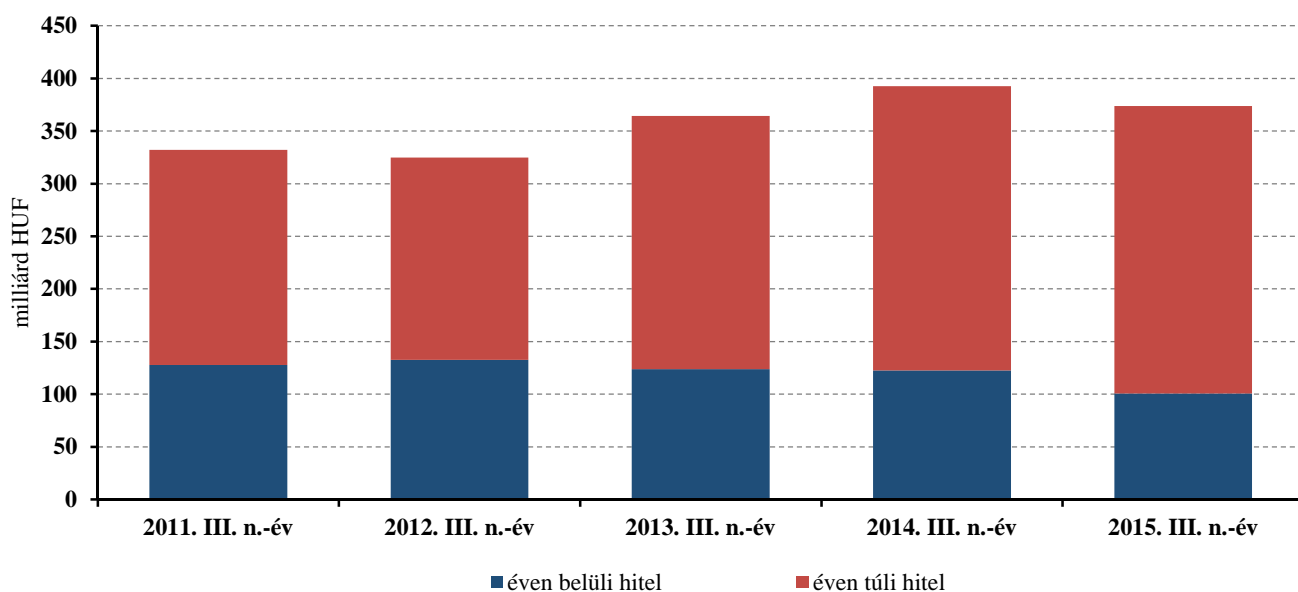
Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági ágazat társas vállalkozásainál a teljes hitelállomány közel háromnegyedét (73,0 százalék) kitevő éven túli hitelek állománya 1,1 százalékkal, 273,0 milliárd forintra nőtt az előző év azonos időszaka-hoz képest. Az állomány értéke az elmúlt öt év legmagasabb értékének számít, ami elsősorban a kedvez-

ményes hitelkonstrukcióknak, így az NHP-nak is köszönhető.

Az éven belüli hitelek állományának 100,9 milliárd forintnyi értéke viszont 2015 harmadik negyedévében az elmúlt öt év legalacsonyabb hitelösszegének felelt meg (10. ábra).

10. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratú idő szerint

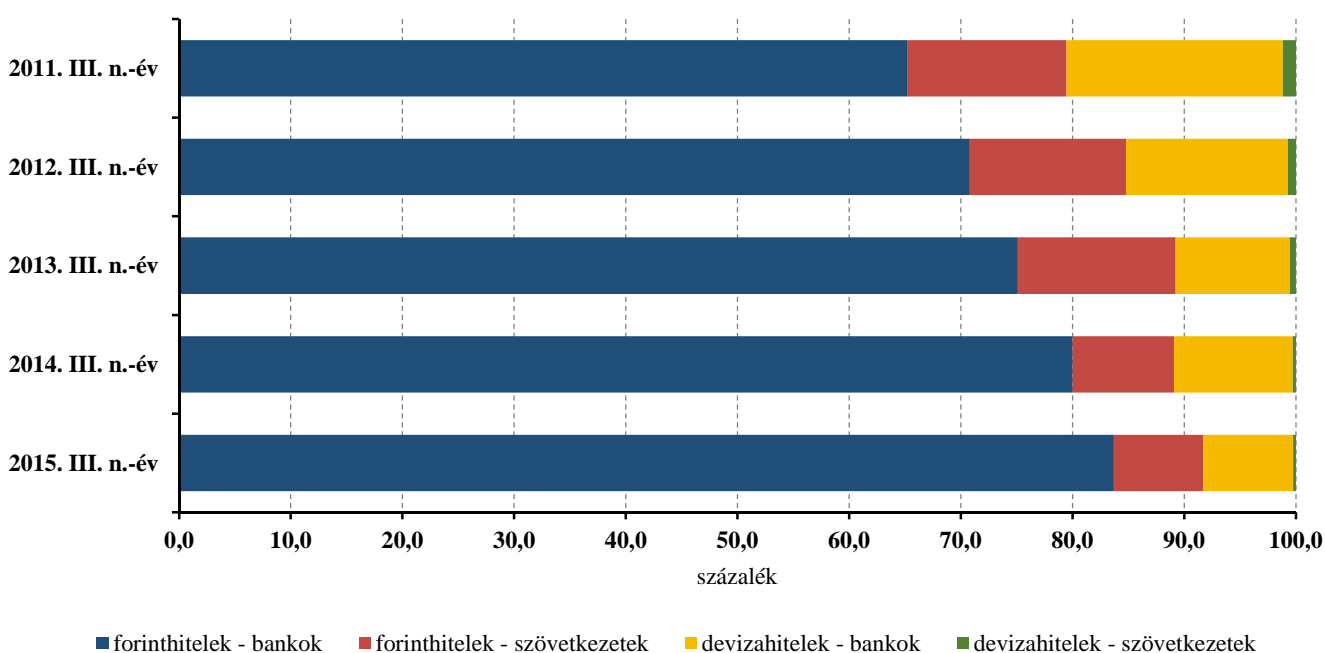

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A bankok, szakosított hitelintézetek és a külföldi hitelintézetek által nyújtott hitelek (továbbiakban: banki hitelek) részaránya tovább nőtt a szövetkezeti hitelállománnyal szemben, ennek megfelelően a banki hitelek 91,8 százalékát adták a teljes hitelállománynak, ami 7,1 százalékkal nagyobb az öt évvel ezelőtti arányszámnál. A banki hitelek értéke 3,6 százalékkal 343,1 milliárd forintra csökkent, a szövetkezeti hitelállomány 16,1 százalékkal 30,8 milliárd forintra esett 2014 harmadik negyedévéhez viszonyítva az aktuális negyedévben (11.

ábra). A mezőgazdasági hitelállomány mérséklődését elsősorban a devizaalapú hitelek és a forintalapú szövetkezeti hitelállomány értékének csökkenése eredményezte az előző év harmadik negyedévéhez viszonyítva. Az NHP konstrukció segítségével pedig a bankok a forintalapú hitelállományuk részarányát és értékét is növelni tudták 2015 harmadik negyedévében is.

11. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás és hitel nyújtója szerinti megoszlása és alakulása

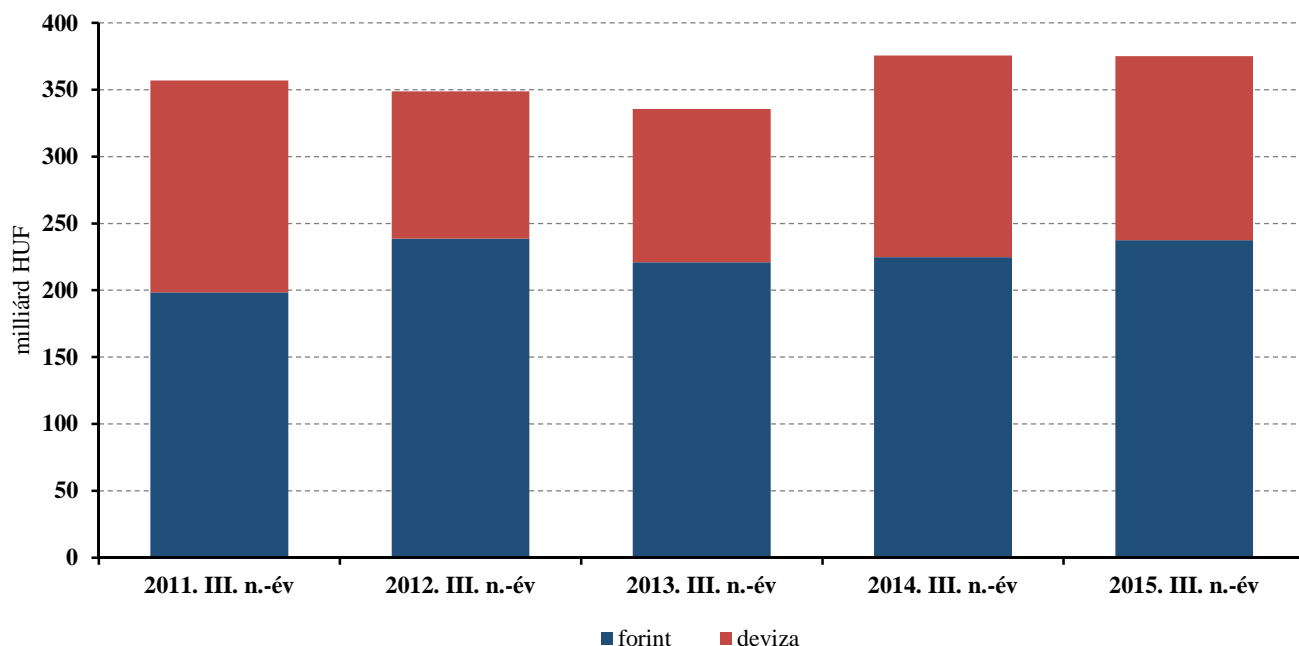

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A mezőgazdasági társas vállalkozásoknál ugyan kisebb mértékben, de csökkent az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya az egy évvel ezelőtti értékhez képest. Így az ágazat hitelállománya 375,2 milliárd forint volt az aktuális negyedévben, ebből a forint-

alapú hitelek 5,6 százalékkal 237,4 milliárd forintra nőttek, a devizahitelek értéke 8,7 százalékkal 137,8 milliárd forintra csökkent az előző év harmadik negyedévéhez viszonyítva (12. ábra).

12. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása

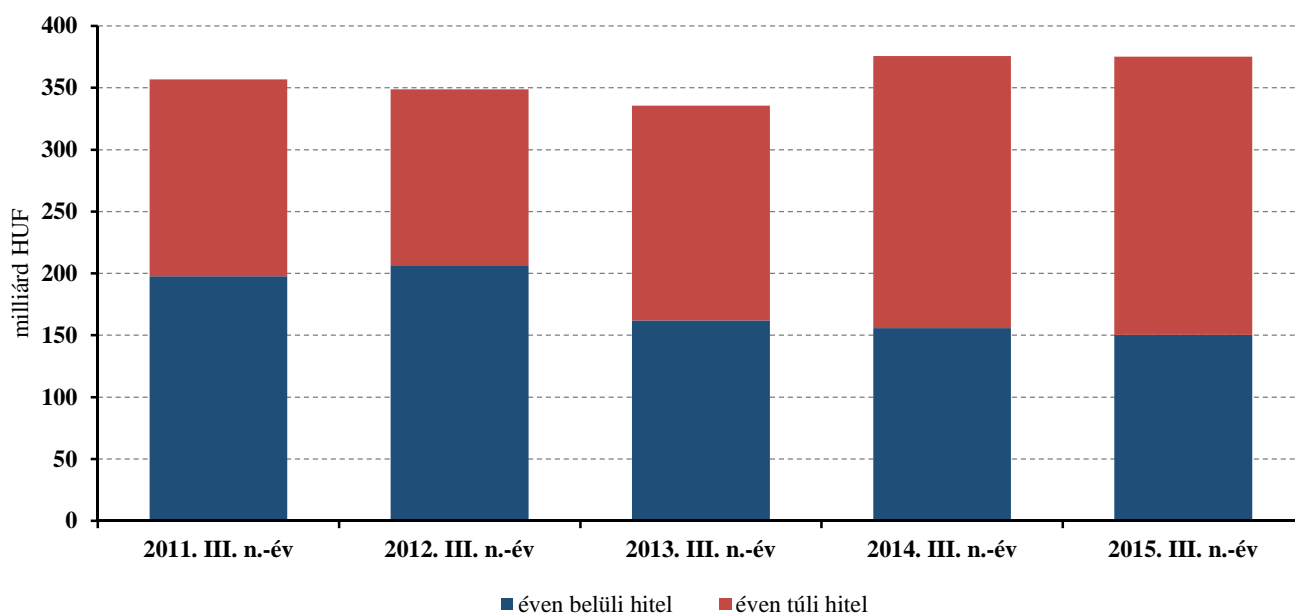

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Annak ellenére, hogy az élelmiszeripar továbbra is a súlyosan eladósodott ágazatok közé sorolható, a kedvezményes hitelkonstrukciójú programok okán a bankok bizalma is erősödött. Ezt jól mutatja, hogy az élelmiszeripari társas vállalkozások éven túli hiteleinek értéke az öt évvel ezelőtti hitelállományhoz képest mintegy másfélszeresére nőtt (141,3 százalék). Az NHP

konstrukció pozitív hatása is érzékelhető, hiszen az éven túli hitelek értéke 2,3 százalékkal, 225,0 milliárd forintra emelkedett, az éven belüli hitelek 3,6 százalékkal 150,3 milliárd forintra csökkentek az előző év azonos időszakához képest (13. ábra).

13. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratok szerint

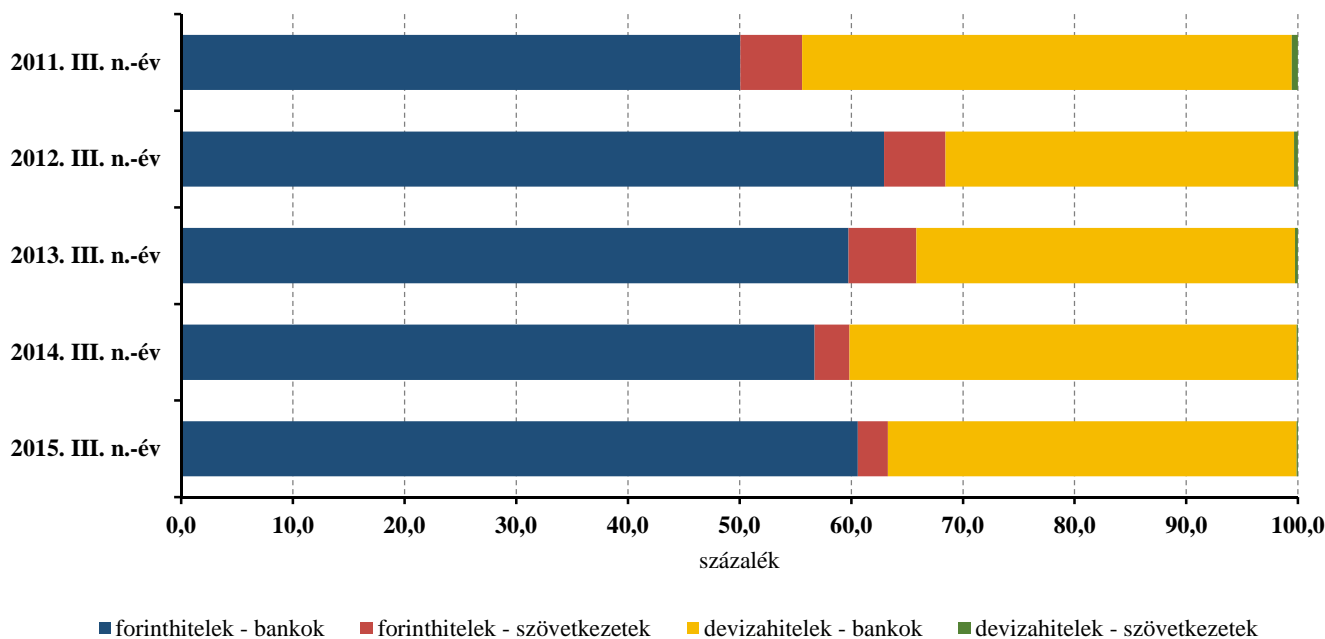

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az élelmiszer-ipari ágazatban a banki hitelek részaránya öt év alatt 3,3 százalékkal 97,2 százalékra emelkedett, a szövetkezeti hitelállomány ugyanezen időszak 6,1 százalékról 2,8 százalékra esett a teljes hitelállományon belül. Az élelmiszeripari ágazatban a banki hitelállomány értéke az előző év harmadik negyedévéhez

képest 0,3 százalékkal 364,7 milliárd forintra nőtt, a szövetkezeti hitelállomány 13,9 százalékkal 10,5 milliárd forintra csökkent az aktuális negyedévben (14. ábra).

14. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállományának forrás és hitel nyújtója szerinti megoszlása és alakulása

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitörési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű szektornak olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, másrészt hosszú távú forgótőkét biztosítson a tőkehiányos ágazatnak. A Földművelésügyi Minisztérium (FM) az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a 2013-ban elindított Növekedési Hitelprogram is kiegészít. E kedvezményes eszköztárra támaszkodva a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások a következő hitelprogramokban részesülhetnek:

- a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (továbbiakban: MFB Zrt.) által működtetett kedvezményes agrárfinanszírozási programok;
- költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok;
- az MNB által 2013. június 1-jén elindított Növekedési Hitelprogram.
- az MNB által 2015. március 16-án elindított Növekedési Hitelprogram+.
- döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok.

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a fel-tételrendszerben meghatározott célra, továbbá az MFB Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik.

Az MFB Zrt.² az elmúlt években számos hitelprogramot indított, amelyekből közvetlenül vagy közvetítő-kön keresztül részesültek a mezőgazdasági és élelmi-szeripari vállalkozások is. Az egyes programokat az MFB Zrt. a Földművelésügyi Minisztériummal együtt dolgozta ki.

A már lezárt programok folytatásaként 2015 februárjában három új kedvezményes agrárhitelprogramot indított az MFB Zrt., amelyekhez a Földművelésügyi Minisztérium továbbra is kamattámogatást biztosít:

A 6 milliárd forint keretösszegű (amelyből 4 milliárd forint a nagy- és középvállalatok, 2 milliárd forint a kis- és mikrovállalkozások számára elkülönítve) **MFB Élel-miszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020** az élel-miszeripari vállalkozások – maximum 6 éves lejáratú – forgóeszköz-finanszírozása által segíti elő az élelmi-szeripar versenyképességét. A hitel felhasználható for-góeszközhitel kiváltására is. A vállalkozások által fel-vett hitel összege 50–500 millió forint között lehet, ami-nek kamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalék, a hitelintézetek által alkalmazható kamatfelár.

Az **MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020** 8 milliárd forint keretösszegű, 2–7 éves futamidejű for-góeszközhitelt (forgóeszköz beszerzésére) biztosít a zöldség- és gyümölcsstermék-pályán működő termelői szervezeteknek és előzetesen elismert zöldség-, gyü-mölcsstermelői csoportoknak, az egyéb mezőgazdasági és erdészeti termékpályán működő, minősített elisme-réssel rendelkező termelői csoportoknak. A felvett hitel összege 50–250 millió forint lehet, aminek kamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3 százalék/év.

A 15 milliárd forintos keretösszegű **MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020** a mezőgazdasági ter-melő, a halgazdálkodási tevékenységet vagy a tevé-kenység szerinti országos érdek-képviselői szerv vagy

közttestület ajánlásával és termeltetési szerződéssel ren-delkező – a baromfi-, nyúl-, sertés- és szarvasmarha-ágazatban termeltető tevékenységet végző – vállalkozá-sok számára nyújt maximum 6 éves futamidejű hitelt. A hitel összege 1–50 millió forint (termeltetők esetében maximum 500 millió forint) lehet, aminek hitelkamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalék/év (forrás: www.mfb.hu).

A 2015 februárjában elindított forgóeszköz hitel-programok keretében a hitelek kamatához az FM 60%-os, de legfeljebb évi 4 százalékpontos kamat-támogatást biztosít. A korábban indított és 2015. dec-ember 31-ével lezárult MFB forgóeszköz hitelprogra-mok – törlesztés alatt álló hiteleihez kapcsolódó - ere-deti 50%-os kamattámogatása egy 2015. augusztusi mó-dosításnak köszönhetően szintén felemelésre került 60%-ra.

Az eddig is működő hitelprogramok újbóli meghir-detése a keretösszegek megemelésén túl az új uniós ál-lami támogatási szabályokkal való összhang megterem-tése érdekében vált szükségessé.

Az MFB Zrt. egy új programot, az **MFB-NHP Föld-vásárlási Hitelprogramot** hirdette meg. A hitelprog-ramban a hitelszerződés megkötésére 2016. december 31-ig van lehetőség. A hitelkeret összege 150 milliárd forint, típusa éven túli lejáratú forint alapú beruházási hitel. A felvehető hitel összege nem lehet kevesebb 3 millió forintnál, a maximális hitelérték pedig a 300 mil-lió forintot nem haladhatja meg (ügyfelenként sem). A hitel futamideje legfeljebb 20 év, 0-10 év között fix 1,95 százalék/év kamatozású.

A mezőgazdasági ágazat vállalkozásai által igényelt és jóváhagyott kedvezményes, MFB Zrt. által nyújtott hitelek értéke – a fenti földvásárlási hitelprogramot nem tekintve - 2015. szeptember 30-án 48,1 milliárd forintot tett ki, vagyis lényegében azonos volt az előző negyed-évi értékkel. A társas vállalkozások a jóváhagyott ked-vezményes hitelek teljes összegéből 98,0 százalékot használtak fel 2015 harmadik negyedévében.

A szántóföldi növénytermesztő gazdaságok a teljes hitelállományból 55,5 százalékot, az állattenyésztéssel foglalkozók 25,1 százalékot, a kertészeti tevékenységet folytató vállalkozások 2,9 százalékot vettek igénybe. Az egyéb szakágazati kategóriába tartozó vállalkozások részesedése 16,5 százalék volt az aktuális negyedévben.

² A korábbi években a mezőgazdasági és élelmszeripari vállalkozások szá-mára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz

kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlevél korábbi számaiban ta-lálható.

13. táblázat: **Befogadott és jóváhagyott MFB-hitelek a mezőgazdaságban (2015. szeptember 30.)**

milliárd HUF

Megnevezés	Szántóföldi		Kertészet		Állattenyésztés		Egyéb		Összesen	
	Bef.	Jóváh.	Bef.	Jóváh.	Bef.	Jóváh.	Bef.	Jóváh.	Bef.	Jóváh.
Egyéni gazdaságok	0,29	0,23	0,00	0,00	0,10	0,04	0,00	0,00	0,39	0,27
Társas vállalkozások	29,38	25,99	2,16	1,36	14,88	11,94	8,92	7,84	55,33	47,13
ebből:										
<i>Mikrovállalkozás</i>	12,93	11,59	1,09	0,90	2,64	2,24	3,85	2,97	20,52	17,70
<i>Kisvállalkozás</i>	10,41	9,12	0,78	0,24	5,64	4,31	3,17	3,12	20,00	16,80
<i>Középvállalkozás</i>	6,01	5,25	0,29	0,23	6,59	5,38	1,89	1,75	14,78	12,60
<i>Nagyvállalkozás</i>	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,03	0,03
Nem besorolható*	0,50	0,48	0,01	0,01	0,09	0,09	0,09	0,09	0,69	0,67
Összesen	30,18	26,70	2,17	1,37	15,06	12,06	9,01	7,94	56,42	48,07

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások

Az élelmiszeripari vállalkozások kedvezményes finanszírozású hitelállománya 37,3 milliárd forint volt 2015 harmadik negyedévének végén, ami az előző negyedévhez képest 0,1 százalékos emelkedést jelent. A hitelállomány csaknem felét a mikro- és kisvállalkozások adták, a középvállalkozások 31,4 százalékkal, a

nagygazdaságok 17,7 százalékkal rendelkeztek az aktuális negyedévben. A mezőgazdasági ágazat kedvezményes hitelállománya 1,3-szorosa volt az élelmiszeripari ágazat részére jóváhagyott kedvezményes kamatozású hitelállomálynak (14. táblázat).

14. táblázat: **Befogadott és jóváhagyott MFB-hitelek az élelmiszeriparban (2015. szeptember 30.)**

milliárd HUF

Megnevezés	Összesen	
	Befogadott	Jóváhagyott
Egyéni gazdaságok	–	–
Társas vállalkozások	47,53	35,93
ebből:		
<i>Mikrovállalkozás</i>	8,35	5,86
<i>Kisvállalkozás</i>	17,29	11,79
<i>Középvállalkozás</i>	14,59	11,69
<i>Nagyvállalkozás</i>	7,31	6,58
Nem besorolható* ⁶	1,86	1,32
Összesen	49,39	37,25

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások

A Kiegészítő táblák között a 20. táblázat tartalmazza az MFB Zrt. különböző, agráriumot célzó hitelprogramjai keretében kihelyezett állományok adatait, amelyek

közül kiemelhető az Új Magyarország (korábban Sikeres Magyarorszáért) Agrárfejlesztési Hitelprogram keretében nyújtott 29,3 milliárd forintos hitelállomány.

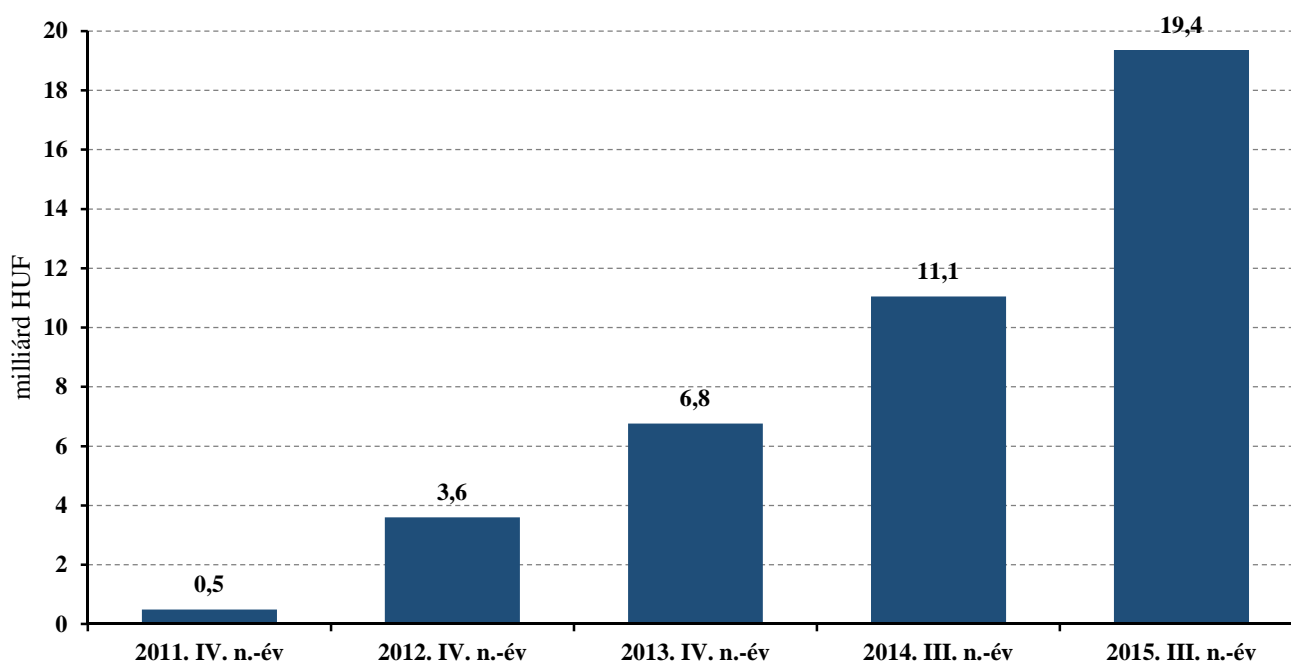
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, ami 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára. Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban dolgozó társas vállalkozásoknak, szövetkezeteknek és egyéni gazdaságoknak/vállalkozásoknak (őstermelőknek, családi gazdaságoknak) biztosít kedvezményes feltételekkel, állami kamat- és kezességi díj-támogatás mellett folyószámlahitelt. A Földművelésügyi Minisztérium a program keretében továbbra is évi 4 százalékpont kamattámogatást és 50 százalék garanciadíj-támogatást

nyújt. Ezáltal az agrárium szereplői az olcsóbb hitelekkel könnyebben juthatnak forráshoz.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari szektorok vállalkozásai kicsivel több mint 35 milliárd forint értékben (35,2 milliárd forint) nyújtottak be ASZK-hiteligényt, ebből ténylegesen 2869 db szerződés realizálódott 19,4 milliárd forint értékben 2015 harmadik negyedévének végéig. Az aktuális negyedévi leszerződött hitelállomány 75,3 százalékkal haladta meg a 2014. év harmadik negyedévi 11,0 milliárd forintot. Az ASZK hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája évről évre emelkedik (15. ábra).

15. ábra: Ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Folyószámlahitel-állomány kumulált nagyságának alakulása

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A leszerződött teljes folyószámlahitel-állomány 95,3 százalékát, azaz 18,5 milliárd forintot a mezőgazdasági szektor vállalkozásaihoz helyezték ki, ami 2,1 milliárd forinttal több az előző negyedévi összegnél.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdálkodók körében nyújtott hitel közel felét (43,8 százalék) a

családi vállalkozók kapták, a társas vállalkozásoknál a mikrovállalkozásokhoz a hitelek 21,3 került az aktuális negyedévben.

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások részesedése az ágazati hitelkeretből 0,9 százalékponttal 62,3 százalékra, azaz 11,5 milliárd forintra csökkent, a többi szakágazat esetében 0,2-0,4 százalékpontos részarányemelkedés könyvelhető el az előző negyedévhez képest 2015 harmadik negyedévében.

Az élelmiszer-ipari ágazat vállalkozásainak folyószámlahitel-állománya az előző negyedévhez képest

12,1 százalékkal, 0,92 milliárd forintra nőtt. Az élelmiszeriparnál a társas vállalkozásokhoz a ténylegesen leszerződött összeg 76,5 százaléka, azon belül a folyósított hitelállomány kicsivel több mint fele (57,1 százalék) a mikrovállalkozásokhoz került. Az egyéni vállalkozások számára nyújtott hitelösszeg 0,22 milliárd forint volt az aktuális negyedévben, ami az ágazat teljes hitelállományának 23,5 százalékát tette ki (15. táblázat).

15. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Folyószámlahitel keretállományának kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (2015. III. negyedév)**

milliárd HUF

Ágazat	Egyéni				Társas			
	Östermelő	Egyéni vállalkozó	Családi gazdaság	Összesen	Mikrovállalkozás	Kisvállalkozás	Középvállalkozás	Összesen
Mezőgazdaság ebből:	1,28	4,15	8,07	13,50	3,94	1,00	0,02	4,95
Állattenyésztés	0,33	0,89	0,79	2,01	0,97	0,17	0,00	1,15
Egyéb	0,07	0,89	0,83	1,79	0,95	0,30	0,02	1,26
Kertészet	0,10	0,22	0,25	0,57	0,15	0,03	0,00	0,18
Szántóföldi növénytermesztés	0,78	2,14	6,20	9,13	1,87	0,50	0,00	2,36
Élelmiszeripar	0,00	0,18	0,03	0,22	0,52	0,18	0,00	0,70
Összesen	1,29	4,32	8,10	13,71	4,46	1,18	0,02	5,65

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás

Az agrárszektor vállalkozásai 2015 harmadik negyedévében összesen 6,7 milliárd forint értékben nyitottak új folyószámla-hitelkeretet az ASZK keretében, ami 12,3 százalékkal haladta meg az előző évi 5,9 milliárd forint hitelkeretet. A rövid lejáratú hitelek értéke

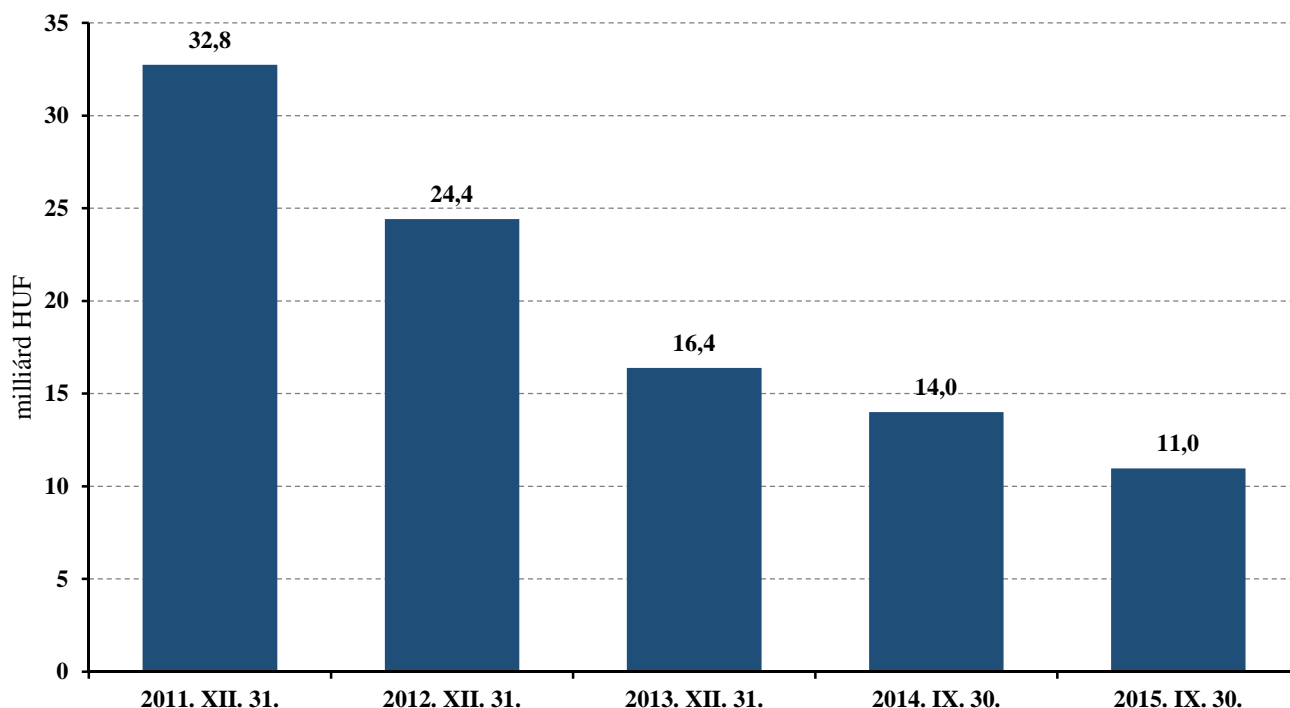
több mint 2 milliárd forint (2,7 milliárd forint) volt, részesedésük az aktuális év harmadik negyedévének teljes hitelállományból 40,1 százalékot tett ki.

Költségvetési kamat- és kezési díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás melletti (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (továbbiakban: OSAP) gyűjt adatokat. A döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya

11,0 milliárd forint volt 2015 harmadik negyedévének végén (16. ábra). A legjelentősebb hitelállományok a birtokfejlesztési hiteleknél (25/2004. III. 3.; illetve 17/2007. III. 23. – FVM-rendelet) és a családi gazdálkodók kedvezményes hiteleinél (317/2001. XII. 29. – Kormányrendelet) mutatkoznak. A hitelállományhoz kapcsolódó kezességvállalás kissé csökkent, 2015 harmadik negyedévében 231 millió forintot tett ki.

16. ábra: **Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állományának alakulása 2011. december 31. és 2015. szeptember 30. között**

Forrás: FM-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a még jelenleg is működő 114/2008. (IX. 5.) FVM-r. alapján beruházási és lízing-kamattámogatást

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat- és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM-rendelet alapján kibocsátott hitelállomány a második

negyedév végén 4,8 milliárd forint volt. A programhoz kapcsolódóan 2015 harmadik negyedévében 322,9 millió forint kamattámogatást (2959 szerződés alapján) fizettek ki.

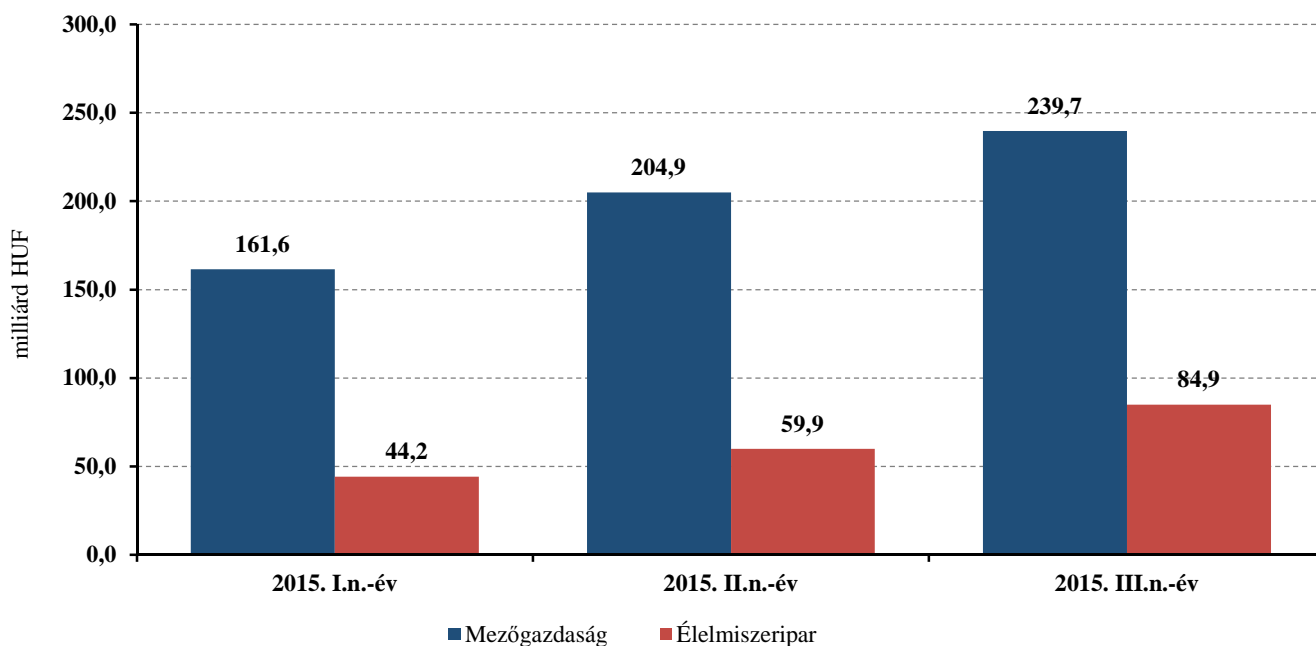
Növekedési Hitelprogram (NHP)

A Magyar Nemzeti Bank 2013. június 1-jén indította el a Növekedési Hitelprogram három pillérből álló első szakaszát 750 milliárd forintos keretösszeggel. Az NHP elindulása óta a piacon elérhető legkedvezményesebb forrásnak minősül, 2,5%-on maximált kamata egészen 2014 áprilisáig nem érte el a jegybanki alapkamatlábát sem. Az I. ütemben nagy hangsúly a hitelkiváltásokon volt, ami többek között a korábbi adósságok terheit csökkentve járult hozzá a vállalkozások hitelképességének javulásához. 2013. október 1-jén elindult az NHP két pillérből álló II. szakasza 1000 milliárd forintos keretösszeggel, azzal a kitételrel, hogy igény esetén a keretösszeg felemelhető 2000 milliárd forintra. A második szakaszban a hangsúly az új hitelekre helyeződött, ezen

belül is a beruházási hitelekre. Az NHP 2. szakaszának az I. pillére új hiteleket, míg a II. pillére hitelkiváltáshoz kapcsolódó forrást biztosít a vállalkozások számára. A meghosszabbított NHP 2. szakasza 2015 végéig nyújtott rendkívül kedvező finanszírozási forrást a konstrukciót igénybe vevő vállalkozásoknak, köztük az agrárvállalkozásoknak is.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásai az NHP keretein belül összesen 324,6³ milliárd forintos hitelállománnyal rendelkeztek, ami 22,6 százalékos emelkedést jelentett az előző negyedévi értékhez képest (17. ábra).

17. ábra: Az NHP második szakasza keretében nyújtott hitelállomány alakulása a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

³ Az MNB honlapján minden hónap elején megjelenő havi közleményben az ágazati besorolás az östermelőket és a családi gazdálkodókat nem tartalmazza. Említettek 20,4 milliárd forint értékben vettek fel 2015. szeptember 30-ig hitelt az NHP második szakasza keretében.

A mezőgazdasági ágazat vállalkozásainak 2015. június 30-ig 239,7 milliárd forint értékben nyújtottak forrást a hitelintézetek, ami az előző negyedévi értéket 26,8 százalékkal haladta meg. Az első szakasszal ellentétben a kihelyezett hitelek 97,0 százaléka új hitel volt⁴. Az új hitelekben belül az új beruházási hitelek (és új lízingügyletek) részesedése 50 százalék, az új forgóeszközhitelké 21 százalék, míg az európai uniós hiteleké 29 százalék volt. A hitelek kihelyezésében a nagybankok domináltak, részesedésük meghaladta a 75 százalékot. A takarékszövetkezetek csupán a hitelek közel 7,0 százalékát tudhatták magukénak.

Az élelmiszeripari vállalkozásoknál a mezőgazdasági ágazatnál nagyobb mértékben bővült az NHP kere-

tein belül nyújtott hitelek állománya. Az aktuális negyedév végén ennek értéke 84,9 milliárd forint volt, ami 41,7 százalékos emelkedést mutatott az előző negyedévi állomány értékéhez képest. Az ágazatban a kihelyezett hitelek több mint 95,0 százaléka új hitel volt, amelyen belül az új beruházási hitelek (és új lízingügyletek) részesedése 45 százalék, az új forgóeszközhitelké 50 százalék, míg az uniós hiteleké 5 százalék volt (16. táblázat). Az élelmiszeriparban is a nagybankok részesedése volt a legmagasabb, több mint 80 százalékkal. Az ágazatban leszerződött hitelek 76,0 százalékát a húsipar, malomipar, italgyártás és gyümölcs-, zöldség feldolgozás és -tartósítás adta.

16. táblázat: **Az NHP második szakasza keretében nyújtott hitelek hitelcélok szerinti eloszlása (2015. szeptember 30.)**

Megnevezés	II. szakasz						
	I. pillér			Összesen	II. pillér		
	Új beruházási hitel	Új forgóeszközhitel	Európai uniós hitel		Beruházási hitel	Forgóeszközhitel	Összesen
Szerződéses összeg	565,5	288,0	115,0	833,5	31,0	14,5	45,5
(milliárd HUF)							
<i>ebből:</i>							
Mezőgazdaság	115,4	48,6	67,5	231,5	5,4	2,7	8,1
Élelmiszeripar	36,9	40,1	3,9	80,9	2,6	1,4	4,0
Átlagos hitelösszeg	21,7	57,2	30,2	–	48,2	77,8	–
(millió HUF)							
<i>ezen belül:</i>							
Mezőgazdaság	30,1	85,6	46,2	–	50,7	90,8	–
Élelmiszeripar	48,2	152,0	69,0	–	80,8	129,4	–

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel.

Az NHP I. szakaszában kiemelkedő érdeklődés mutatkozott az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) kezessége iránt. A hitelprogram nagy eredménye volt, hogy sikerült megtörni a beruházási hitelek évek óta alacsony szinten való stagnálását.

Az NHP keretében 2015 harmadik negyedévében az AVHGA és a Garantiqa által kezességvállalásban részesített hitelállomány értéke tovább bővült. Az előző negyedévi állomány értéke 8,8 százalékkal, 30,1 milliárd

forintra nőtt az aktuális negyedév végére. Ebből a mezőgazdasági szektor vállalkozásait 2015 harmadik negyedévének végén összesen 21,2 milliárd forinthez segítette hozzá a két garanciaszervezet, ami 9,4 százalékos növekedést jelentett. Az élelmiszeriparban a két szervezet által együttesen garantált hitel 7,2 százalékkal, 8,9 milliárd forintra emelkedett (17. táblázat).

⁴ Az NHP II. szakaszában a hitelkiváltás a keretösszeg maximum 10 százaléka lehet.

17. táblázat: **Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban**

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar		
	I. pillér összesen	II. pillér összesen	I. pillér összesen	II. pillér összesen	
2013.	III.	4,8	0,1	1,9	0,4
	IV.	7,4	1	3,3	0,6
2014.	I.	8,5	1	4,1	0,6
	II.	11,9	0,9	4,2	0,6
	III.	15,9	1,5	5,1	0,6
	IV.	16,4	1,5	6,4	0,9
2015.	I.	17	1,4	6,9	1
	II.	17,8	1,5	7,4	0,9
	III.	19	2,1	7,8	1,1

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A táblázat kumulált állományi adatokat tartalmaz. A jelenlegi NHP programban hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget. Az I. pillérenél szereplő „Kiváltott hitelek” oszlop az NHP első szakaszában kihelyezett állományi adatokat tartalmazza. A csökkenés a törlesztéseknek köszönhető.

A bankok túlzott kockázatkerülése és a szigorú hitel-feltételek miatt számos vállalkozás nem jutott sem az NHP-n kívüli, sem azon belüli hitelekhez, ezért az MNB 2015. március 16-tól meghirdette az NHP+-t, ami az eredeti NHP-ből kiszorult, magasabb kockázatú kis-

és közepes vállalkozások számára nyújt hitelfelvételi lehetőséget. Az MNB Monetáris Tanácsa 500 milliárd forintot különített el a programra. Az új konstrukcióban egy kkv maximum 500 millió forintot kaphat, aminek legalább 70 százaléka beruházási hitel kell legyen.

18. táblázat: **Az NHP és az NHP+ összehasonlítása**

Megnevezés	NHP	NHP+
Refinanszírozási kamatláb	0%	0%
Bank által felszámítható kamatmarzs	max. 2,5%	max. 2,5%
Kkv-hitelkockázat MNB általi átvállalásának mértéke	-	ügyletenként 50%, de évente összesen a hitelintézet NHP+-portfóliójának max. 2,5%-a, 5 évig
A hitelezett kkv-k preferált megoszlása	alacsony hitelkockázat	közepes hitelkockázatúak
Rendelkezésre állási időkeret	2013. október–2015. december	2015. március–2015. december
Keretösszeg	1000 milliárd forint (amelyből kb. 500 milliárd forint már lehívásra került), min. 90% új hitel	500 milliárd forint, csak új hitel
Hitelintézetek közötti allokáció módja	érkezési sorrend	várhatóan: az NHP második szakaszának igénybevitelével arányosan
Lehetséges futamidő	max. 10 év, forgóeszközhitel esetén max. 3 év	

Forrás: www.mnb.hu

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcs szerepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférést két, az állam által 85 százalékban viszontgarantált garanciaszervezet, az AVHGA és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak (további információ a Pénzügyi Hírlevél VII. évfolyama 1. számában).

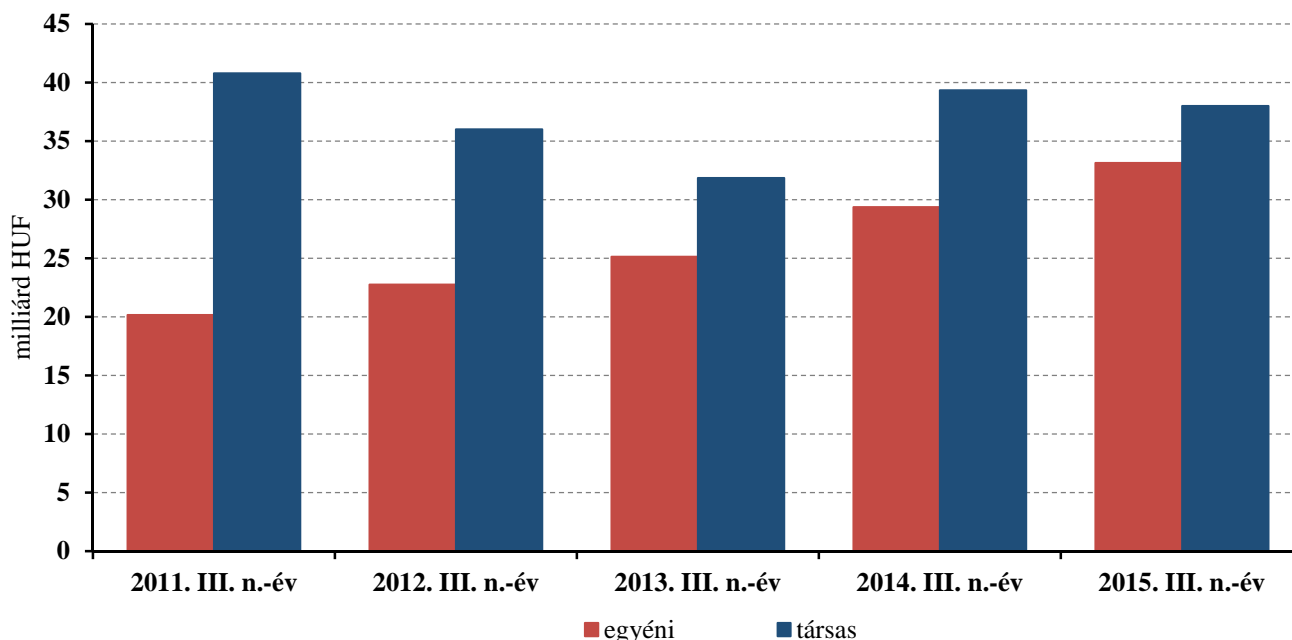
A mezőgazdaság és az élelmiszeriparban- követve a két ágazat egyéni és társas vállalkozások teljes hitelállományának változását- együttesen 8,9 százalékkal 95,0 milliárd forintra csökkent a garantált hitelállomány az előző év harmadik negyedévéhez képest. Bár a mezőgazdaság garantált hitelállománya 68,7 milliárd forintról 71,2 milliárd forintra emelkedett az aktuális negyedévben, az élelmiszeriparban az előző év harmadik negyedévéhez képest 35,6 milliárd forintról 23,8 milliárd forintra redukálódott a hitelállomány, így a csökkenés

az élelmiszeripari ágazat hitelállományának szűkülésével magyarázható.

Az agrárszektor mezőgazdasági ágazatában, ahogy a teljes egyéni vállalkozások hitelállománya is (106,4 milliárd forint) a garantált hitelállomány töretlenül emelkedett, elérve a 33,2 milliárd forintot, ami 12,9 százalékkal magasabb értéknek felel meg az egy évvel ezelőtti garantált hitelértékhez viszonyítva. A társas vállalkozások garantált hitelállománya mérsékelten 3,5 százalékkal 38,0 milliárd forintra zsugorodott (18. ábra).

A mezőgazdasági szektorban a garantált hitelállományon belül a forintalapú hitelek a teljes hitelállomány 99,3 százalékát tették ki (70,7 milliárd forint), megoszlásuk az egyéni és társas vállalkozások között közel azonos (46,9 és 53,1 százalék) volt. A deviza alapú hitelek esetében a társas vállalkozások a teljes mezőgazdasági szektor deviza hiteleinek 96,6 százalékát (0,5 milliárd forint) birtokolták az aktuális negyedévben.

18. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban**

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

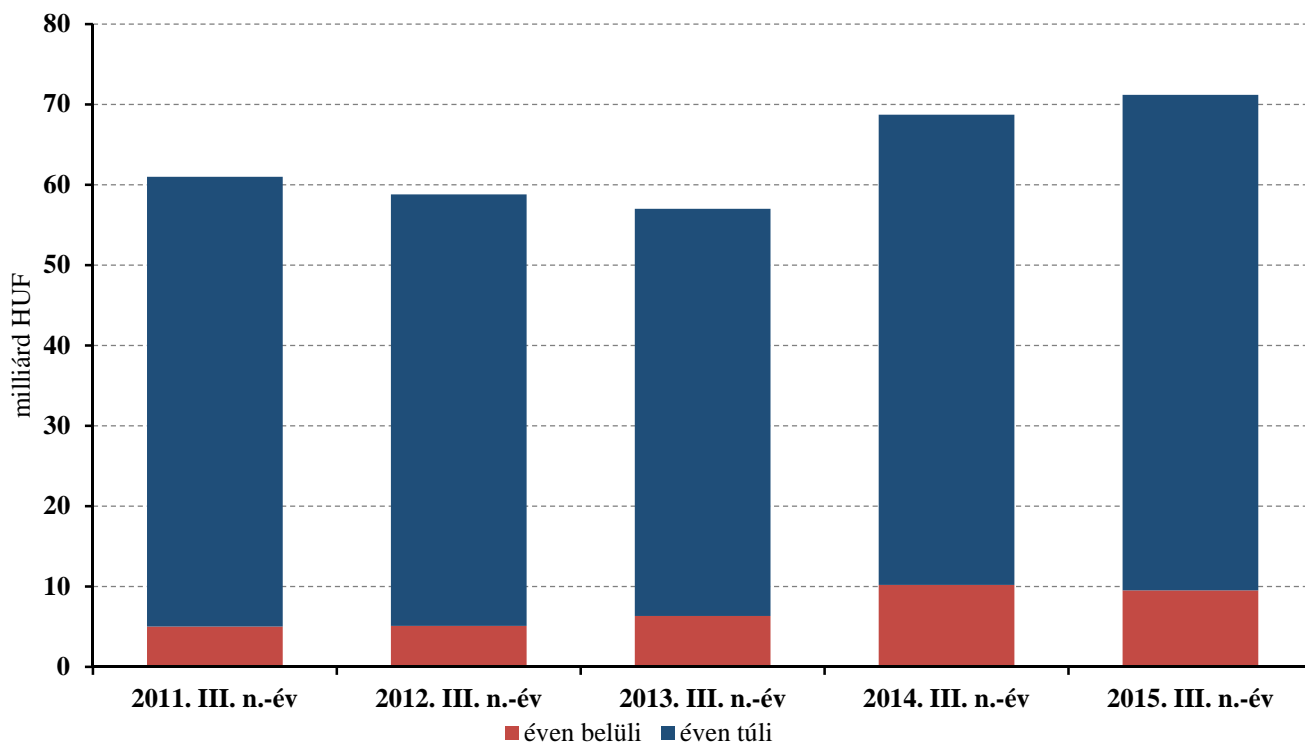
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,3–68,3 százalék volt 2015 harmadik negyedévének végén.

A mezőgazdasági vállalkozások esetében a garantált hitelállomány 86,6 százalékát az éven túli, 13,4 százalékát pedig a rövid lejáratú hitelek tették ki.

Az éven túli hitelek állományát vizsgálva az elmúlt öt év harmadik negyedéveinek figyelembevételével

megállapítható, hogy az állomány értéke fokozatosan emelkedett, ugyanakkor részaránya kissé visszaesett a 2001. évi 91,8 százalékról 86,6 százalékra a teljes garantált hitelállományon belül (19. ábra).

19. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban a hitel lejáratu ideje szerint**

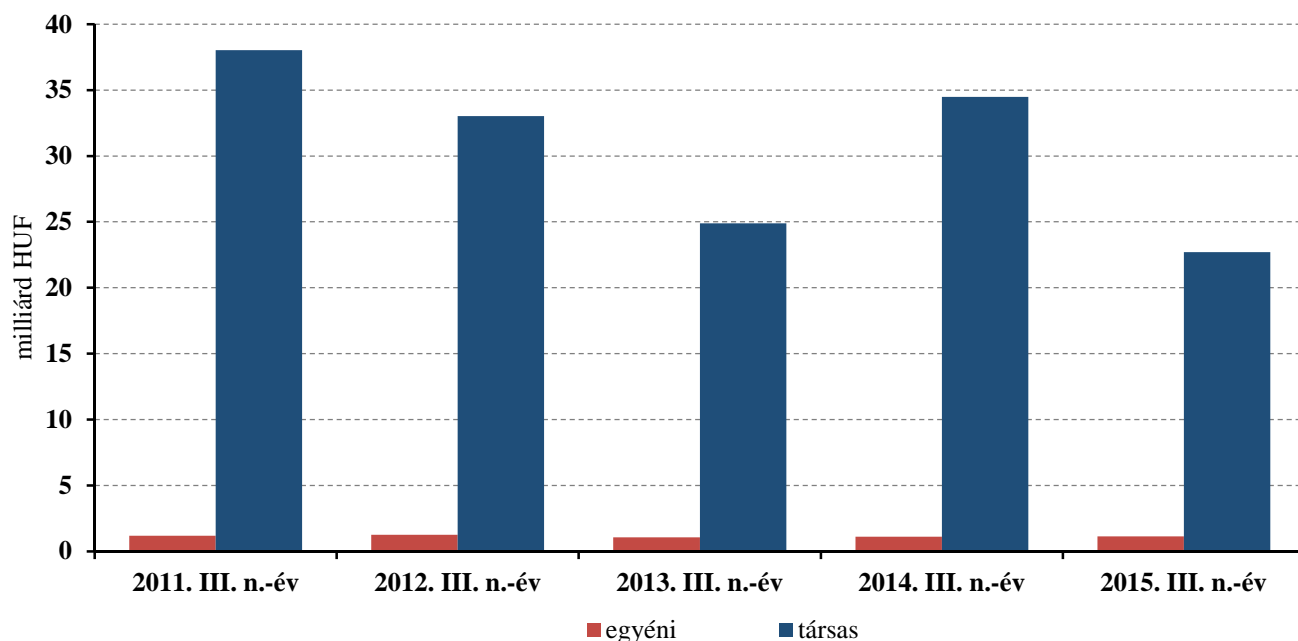

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,3–68,3 százalék volt 2015 harmadik negyedévének végén.

A mezőgazdasági ágazathoz ugyan hasonlóan, de jóval nagyobb mértékben csökkent az élelmiszeripari vállalkozásokhoz kihelyezett garantált hitelállomány, az előző év negyedévi értékhez képest 32,2 százalékkal 23,8 milliárd forintra. Mivel az élelmiszeripar továbbra is a súlyosan eladósodott ágazatokhoz tartozik, az elmúlt öt év értékei azt mutatják, hogy a bankok bizalma

lassan erősödik a nemzetgazdaság ezen szektora felé, és még állami garanciavállalás mellett sem mutatható ki jelentősebb növekedés 2011 és 2015 harmadik negyedévi időszakok között (20. ábra).

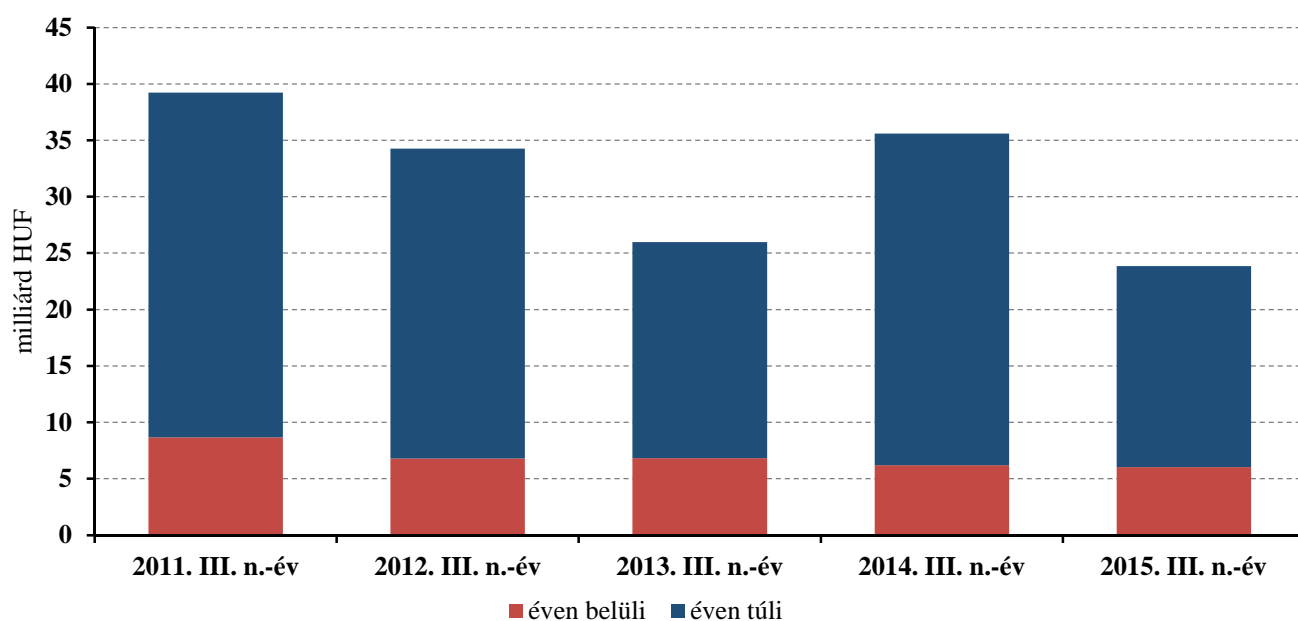
20. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban**

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,3–68,3 százalék volt 2015 harmadik negyedévének végén.

Az élelmiszeripari vállalkozások által igénybe vett éven belüli hitelek értéke 2,7 százalékkal, az éven túli hitelek összege 39,4 százalékkal csökkent az aktuális negyedévben. Arányaiban az éven belüli hitelek állománya 25,3 százalékot, azaz 6,0 milliárd forintot, az éven

túli hitelek részaránya 17,8 milliárd forintot, vagyis 74,7 százalékot tettek ki a teljes garantált hitelállományon belül 2015 harmadik negyedévében (21. ábra).

21. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejáratú ideje szerint**

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 67,3–68,3 százalék volt 2015 harmadik negyedévének végén.

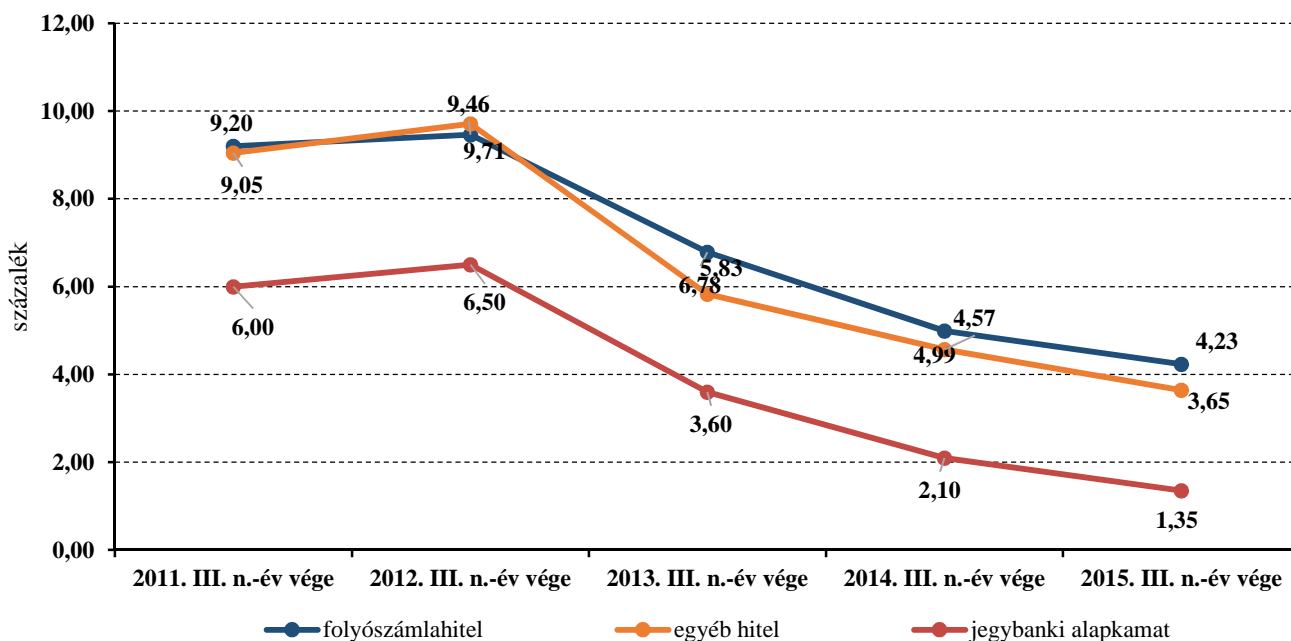
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

Az MNB Monetáris Tanácsa nem módosította a jegybanki alapkamat mértékét 2015 szeptemberéig, így az harmadik hónapja 1,35 százalékon stagnált. Mindez továbbra is pozitívan hathat az agrárszektor vállalkozásainak beruházásaira az elkövetkező időszakban. Ezt erősítheti, hogy elemzők szerint a jelenlegi alapkamatszint 2016 év végéig (a banki közlemény szerint pedig akár 2017 közepéig) változatlan lehet, ami egyfelől a jó inflációs kondícióknak és a magyar gazdaság pozitív megítélésének, másfelől az EKB további monetáris lazítási terveinek köszönhető. Az alacsony jegybanki

alapkamat politikát körvonalazza az is, hogy az MNB monetáris tanácsa nem a jegybanki alapkamaton keresztül kívánja szabályozni a gazdasági növekedést a jövőben, hanem a gazdaságfejlesztését megcélzó intézkedésekkel kívánja a gazdaság növekedését elősegíteni.

A folyószámla- és az egyéb hitelek átlagos éves kamatlába követte a jegybanki alapkamat csökkenését, a folyószámlahitelek kamata 4,57 százalékponttól 4,23 százalékpontra, az egyéb hitelek kamata 4,99 százalékponttól 3,65 százalékpontra esett 2015 harmadik negyedében (22. ábra).

22. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása (év végén érvényben lévő értékek)

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

EU-referenciakamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatlábát veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb megállapításának módját az EB 2008/C 14/02 közlemé-

nye szabályozza. A referencia-alapkamatlábát tagországonként, évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. Az aktuális negyedév végén a ráta értéke 1,53 százalék, ami 0,68 százalékponttal volt alacsonyabb az év eleji értéknél (19. táblázat).

19. táblázat: A referencia-kamatláb változása Magyarországon

Érvényesség kezdete	EU-alapráta (%)
2013. I. 1.	6,65
2013. IV. 1.	5,57
2013. VII. 1.	4,62
2013. XI. 1.	3,83
2014. I. 1.	3,45
2014. IV. 1.	2,92
2014. V. 1.	2,92
2014. IX. 1.	2,92
2014. X. 1.	2,38
2015. I. 1.	2,21
2015. IV. 1.	2,21
2015. IX. 30.	1,53

Forrás: a Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az 1 éves IBOR⁵ kamatlábat tekinti kiindulási alapnak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében megállapítja a

referencia-kamatlábat, amelyet kamatfelárakkal módosít (21. táblázat – Kiegészítő táblák).

⁵ IBOR (Interbank offered rate) = pénzügyi bankközi kínálati kamat

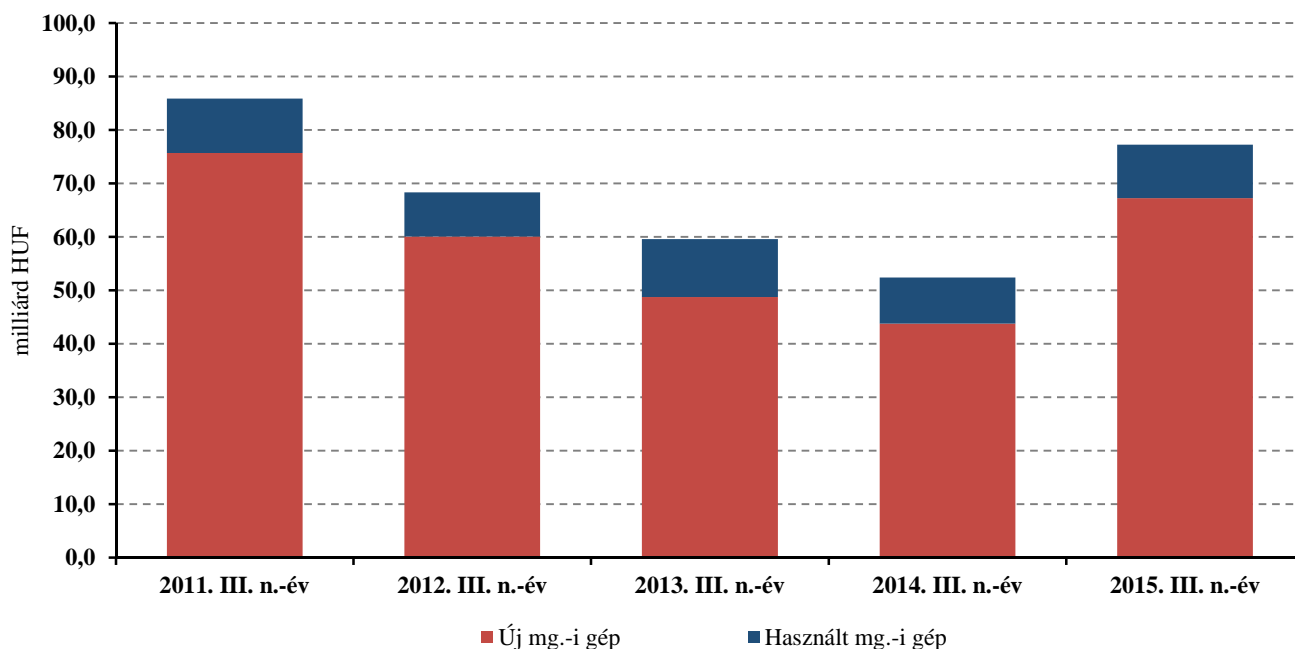
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

A lízingszövetség jövőre vonatkozó várakozásai az agrárfinanszírozás területén pozitívak, így szakértők szerint az agrárlízingpiac két számjegyű bővülése is elképzelhető az elkövetkező 1-2 évben.

Az új és használt mezőgazdasági gépek lízingcégek által finanszírozott állománya – tőkekintlevősége – 47,4 százalékkal 77,2 milliárd forintra nőtt az aktuális negyedévben. Az állomány emelkedése elsősorban a teljes

lízingösszezből 87,1 százalékban részesedő új mezőgazdasági gépek állományának előző év harmadik negyedévéhez viszonyított 23,5 milliárd forintos növekedésével magyarázható 2015 harmadik negyedévében (23. ábra).

23. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlevőségeinek⁶ alakulása

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

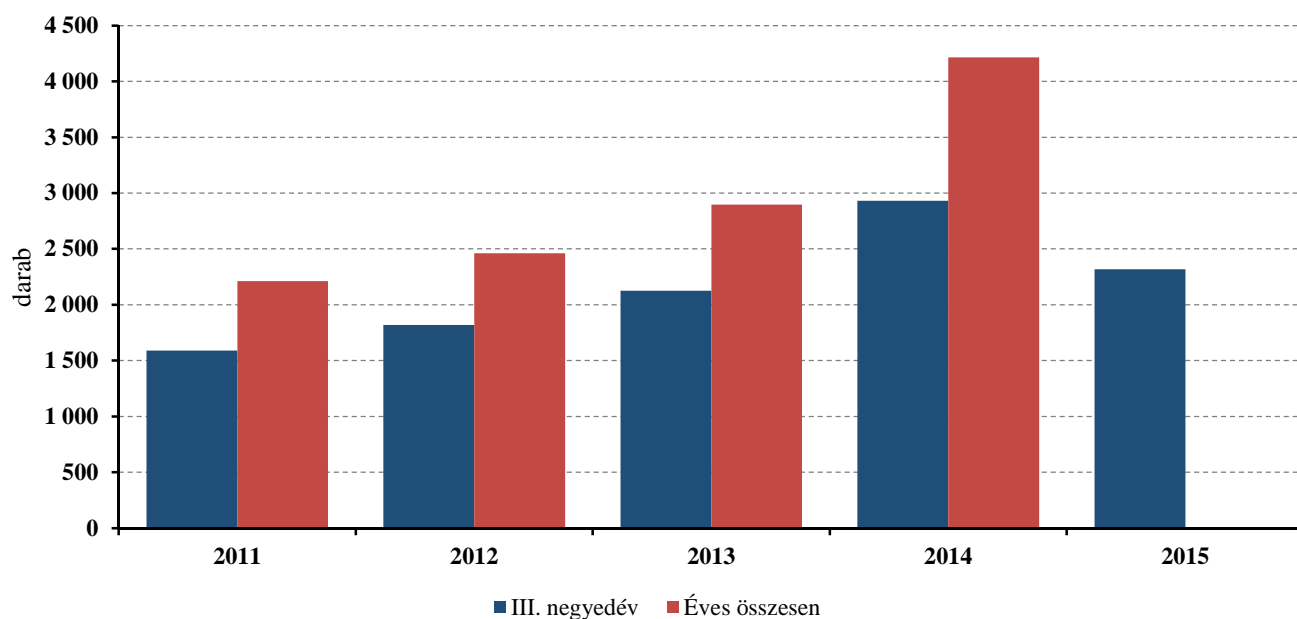
Az elmúlt öt év tőkekintlevőségeit figyelembe véve a mezőgazdasági gépekre felvett kölcsönök fokozatosan csökkentek, így az aktuális negyedév végére 82,5 százalékkal maradtak el a 2011 harmadik negyedévi (46,5 milliárd forint) értéktől. A pénzügyi lízing értéke ugyanezen periódus alatt 1,9 százalékos csökkenést, az operatív lízing több mint ötszörösére (511,3 százalék) emelkedett öt év alatt. A mezőgazdasági gépek esetében nyújtott forint alapú kölcsönök a 2014 harmadik negyedévi értékhez képest 41,4 százalékkal 8,1 milliárd forintra mérséklődtek az aktuális negyedévben. A pénzügyi és az operatív lízing értéke 39,4 milliárd forint volt

2015 harmadik negyedévben, ami 6,1 százalékos emelkedést jelentett az előző évi összeghez képest.

Kevesebb új mezőgazdasági szerződést kötöttek a lízingcégek az aktuális negyedévben, a szerződések száma 20,9 százalékkal csökkent az előző év ugyanezen időszaki adatokhoz képest. Az új mezőgazdasági gépekre kötött szerződések mintegy negyedével csökkentek (szerződések 26,1 százaléka), a használt mezőgazdasági gépek lízingje közel ilyen arányban (22,3 százalék) nőtt (24. ábra).

⁶ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

24. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződészettségének éves alakulása

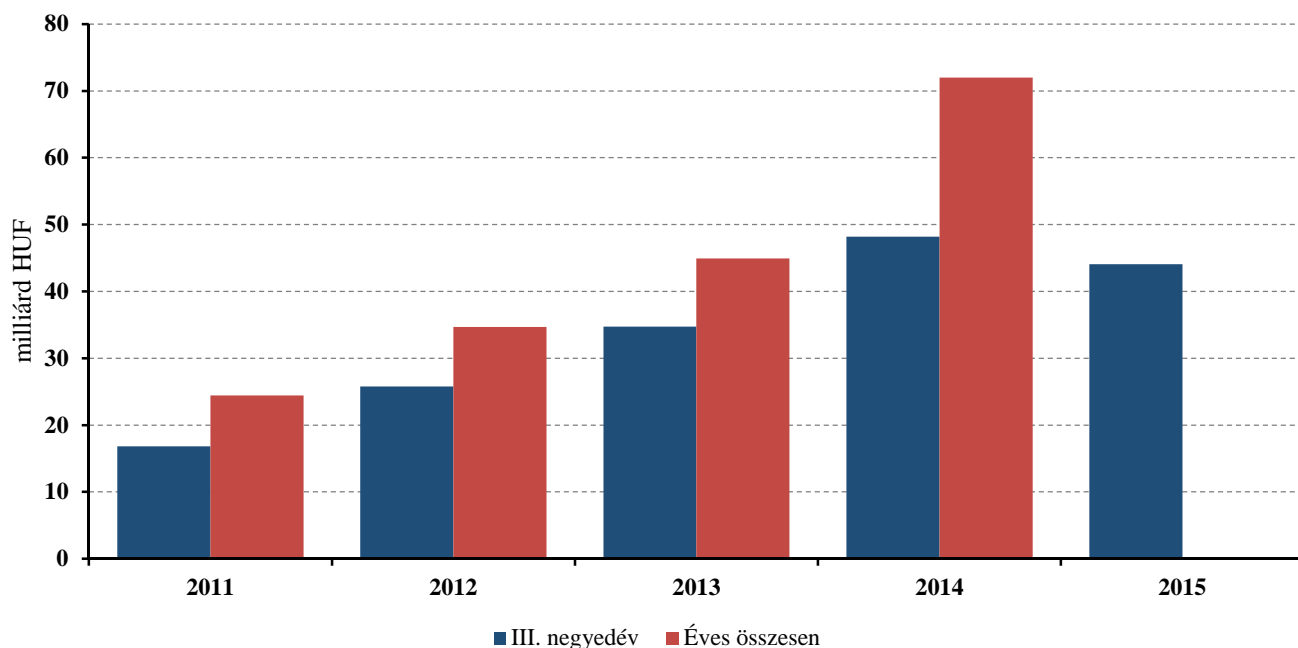

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

A lízingcégek által finanszírozott összeg⁷, ahogy a szerződések száma is az előző év harmadik negyedévéhez képest 8,6 százalékkal 44,1 milliárd forintra csökkent az aktuális negyedévben. A teljes finanszírozási összegből 85,2 százalék részesedéssel bíró új mezőgazdasági gépek lízingje 5,8 milliárd forinttal 37,5 milliárd

forintra csökkent, a használt mezőgazdasági gépek finanszírozása 35,1 százalékkal 6,5 milliárd forintra bővült az előző év harmadik negyedévéhez képest (25. ábra).

25. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása

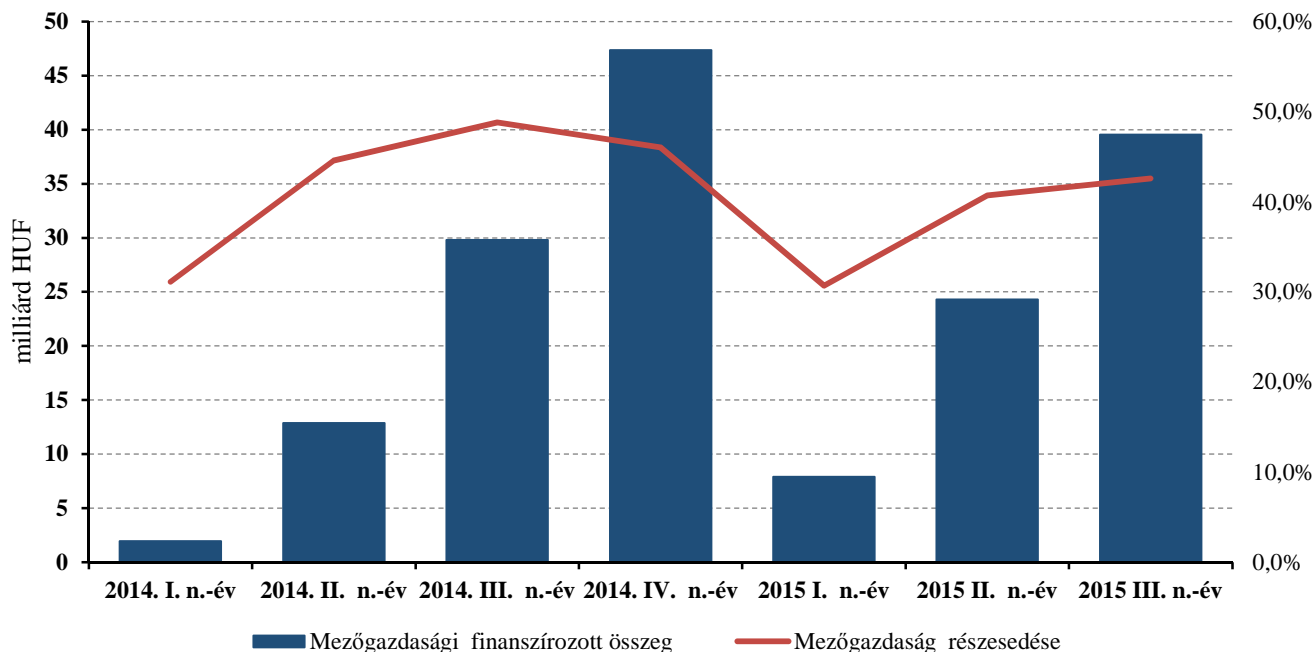
Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

⁷ A vonatkozó időszakban a finanszírozó és az ügyfél közötti szerződésben kikötött, folyósított, az ügyfél által elismert tőkerész forintban kifejezett értéke.

A beruházások finanszírozására kihelyezett 92,9 milliárd forint 42,6 százaléka a mezőgazdasági gépek finanszírozását jelentette az NHP keretében 2015 harmadik negyedében. A kihelyezett 39,6 milliárd forint 32,6 százalékkal haladta meg az egy évvel ezelőtti érté-

ket (26. ábra). Mivel a mezőgazdasági gépek NHP keretén belüli finanszírozása tovább nőtt az aktuális negyedévben, így igazolódni látszanak azok a várakozások, amelyek a lízing erősödését körvonalazzák az NHP keretein belül.

26. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései az NHP keretében

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

Ágazati csődráták

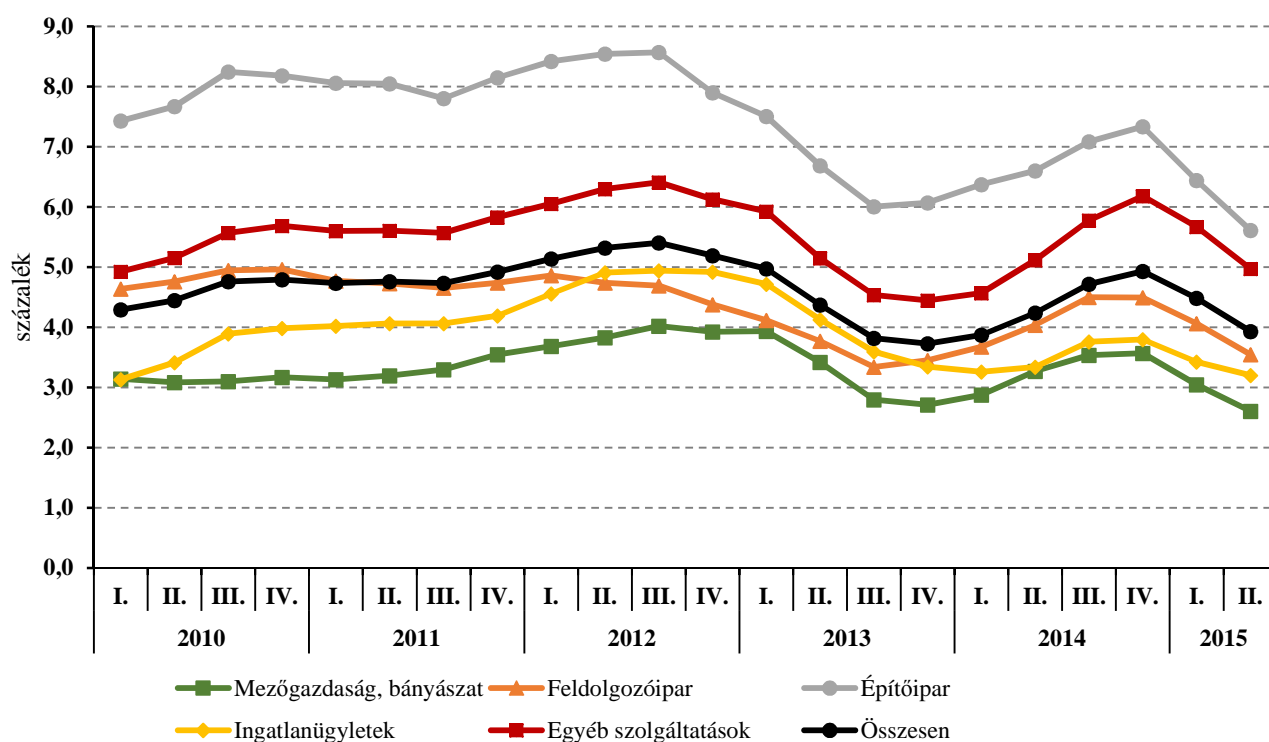
Az ágazati csődráták egy adott ágazatban csődeljárás alatt lévő és az egy évvel korábban működő társas vállalkozások százalékos arányát mutatja. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról.

Az elmúlt öt év alapján megállapítható, hogy a nemzetgazdaság összesített csődrátája a 2014 első negyedévi 3,9 százalékos értékkel a legalacsonyabb mutatónak tekinthető 2015 első félévében. A 2014. évi szabályozásmódosítás csökkentette a fantomcégek létszámát, így a működésképtelen vállalkozások kiesése meg-

emelte a csődrátá értékét 2014 közepétől. A piac tisztulása után az egyes nemzetgazdasági ágazatoknál fokozatosan csökkent a ráta értéke.

A mezőgazdaság továbbra is a legkevésbé eladósodott ágazatnak számított, a csődrátá értéke a 2014 évi értékhez képest 1,0 százalékkal mérséklődve 2,6 százalékon állt meg 2015 első félévében. A feldolgozóiparban a mutató ugyanezen időszakhoz képest 0,5 százalékpontot esve 3,5 százalék volt, így a nemzetgazdaság többi szakágazata között a középmezőnyben foglalt helyet (27. ábra).

27. ábra: **Ágazati csődráták**

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Jelentés a Pénzügyi Stabilitásról, 2015. november

Kiegészítő táblák

20. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kihelyezett állományok értéke 2015. IX. 30.)**

Megnevezés	milliárd HUF			
	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	Befogadott kérelmek	Jóváhagyott kérelmek	Befogadott kérelmek	Jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,04	9,83	0,06	0,04
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,61	3,01	1,04	0,75
MFB Kisvállalkozói Hitelprogram	0,04	0,02	0,81	0,60
MFB Új Magyarország Forgóeszköz Hitelprogram	0,11	–	0,84	0,79
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program	0,35	0,25	7,10	6,52
Sikerés Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,61	11,53	1,60	0,79
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	21,00	16,76	0,49	0,27
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,26	3,89	–	–
Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram	0,11	0,11	7,90	5,98
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	3,30	2,68	29,55	21,51
MFB Élelmiszeripari Bankgarancia Program	–	–	15,36	12,24
Összesen	56,42	48,07	64,75	49,49

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

21. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	Magas	Általános	Alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	22	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1000

Forrás: az Európai Unió Hivatalos Lapja alapján készült az AKI Horizontális Elemzési Osztályán

